

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
Ik oānkār sat̄ nām kartā purakh̄ nīrbh̄a'o nirvair akāl mūrati ajūnī saibh̄an̄ gur parsād̄.

The Sikh Bulletin

GURU NANAK MISSION

September- October 2014

ਅੱਸੂ-ਕੱਤਕ ਪੜਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ

editor@sikhbulletin.com

Volume 16 Number 9&10

Published by: Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc; 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, CA 95762, USA Fax (916) 933-5808
Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc. is a religious tax-exempt California Corporation.

In This Issue/ਤਤਕਰਾ

Bqaba Nanak, A poem by Gurpal Singh Khaira.....1
 Editorial: Guru Nanak, The Divine Visionary.....2
 Nanakian Philosophy for World Peace,
 Prof Devinder Singh Chahal, PhD.....3
 Guru Granth Exgeses and Renditions,
 Harbana Lal, Ph.D. Litt (Hon.).....11
 Gurdwaras and Sikh Preachers (Granthis)
 Col Avtar Singh, Canada.....21
 Guru Nanak’s Travels to Nepal
 Dr (Colonel) Dalvinder Singh Grewal.....24
 Guru Nanak Dev – A Revolutionary or a
 Reformer, Sawan Singh, Principal (Retired).....27
 Gurbani shows Yogies True Path,
 Sawan Singh Principal (Retired).....29
 Letter to the Editor.....32
 ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਇਸ ਅਜੋਕੇ ਯੁਗ ਵਿਚ (ਭਾਗ-੨੨)
 Dr. Sarbjit Singh, Mumbai.....32
 ਨਾਮ ਜੱਪਣਾ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ
 ਧਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ :
 ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਕਿਚਨਰ, ਕੈਨੇਡਾ ।.....36
 ਪੁਤੀ ਗੰਢੂ ਪਵੈ ਸੰਸਾਰਿ, ਡਾ: ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ (ਕੈਨੇਡਾ).....38
 Sikhs attend Historic Peoples’ Climate March in
 New York, Bandana Kaur.....44
 First Turbaned Sikh Woman in Canadian Navy....46

Editor in Chief

Gurpal Singh Khaira
 Associate Editor
 Hardev Singh Shergill

Production Associates

Amrinder Singh

This issue of the Sikh Bulletin is only in electronic format being sent to those whose email addresses we have. If you or someone you know would like to receive it please provide the email address. You may also pass it along to those on your email list.

The views expressed by the authors are their own. Please send the feedback and inputs to:

editor@sikhbulletin.com
Our Website: www.sikhbulletin.com

ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ

ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਚ ਦਾ ਫਕੀਰ ਤੂੰ
 ਸਾਰੇ ਜਗ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲੇ ਪੀਰ ਤੂੰ ॥
 ਤੇਰੇ ਦਰ ਤੇ ਖੜੇ ਲਖਾਂ ਸੋਚ ਦੇ
 ਦੇਹ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਤੋਖੀਆ ਉਹ ਲੋਚ ਦੇ
 ਕਰ ਮੇਹਰ ਦੇਖ ਅਖੀਂ ਸਾਡੇ ਨੀਰ ਤੂੰ ॥
 ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਕੇ ਤੂੰ ਨਾਮ ਉਪਦੇਸਿਆ
 ਉਹ ਤਰ ਗਏ ਜਿਨਾ ਸੁਣਿਆ ਪੇਖਿਆ
 ਸਚ ਝੂਠ ਵਿਚ ਕਢ ਤੀ ਲਕੀਰ ਤੂੰ ॥
 ਇਕ ਸਚਾ ਸਭ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦਾ
 ਸਤਿ ਨਾਮ ਉਹਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਨੂੰ ਦਸਦਾ
 ਉਸ ਕਰਤੇ ਦਾ ਕਹੇਂ ਨਹੀਂ ਸਰੀਰ ਤੂੰ ॥
 ਭੇਟਾ ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਉਹ ਮੰਗਦਾ
 ਜਿਹਦੀ ਦਿਲੋਂ ਅਰਦਾਸ ਭਵਜਲ ਲੰਘਦਾ
 ਹਉਮੇ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਹੈ ਕੀਤੀ ਲੀਰੋ ਲੀਰ ਤੂੰ ॥
 ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਚ ਦਾ ਫਕੀਰ ਤੂੰ
 ਸਾਰੇ ਜਗ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲੇ ਪੀਰ ਤੂੰ ॥

ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ

GURU NANAK THE DIVINE VISIONARY

The divine Guru Nanak Dev Ji was born 545 years ago on April 15, 1469 in Punjab, the Northwestern province of India. However, for some strange reason his birthday (Gurpurb) is celebrated all over the world by the Sikh religious community in November every year. Since the date of Gurpurb celebration is selected according to the Brahminical lunar based calendar the actual date of the Gurpurb celebration changes year to year, this year it is being celebrated on November 6, 2014.

The Guru's spiritual message based on revelation he received was new and nullified the existing beliefs of all the major established religions. This earned him hostility of the priestly classes who called him quixotic and foolishly impractical.

His spiritual message was simple but most powerful and where ever he went it made the people accept him their own. They bestowed honorific high spiritual titles on him such as Acharya by the Hindus and Pir by the Muslims. He travelled to deliver his message all over the Indian sub-continent, Sri Lanka, Tibet, China (southwestern), and all major centers of many countries of the Middle East. He had a lovely mix of an empathetic and altruistic nature. He understood people in a deeply remarkable way. He had the divine gift of connecting on a human level with almost anyone on earth-even those deemed the worst by the society. He had it in him to improve the quality of life of others and his touch made people understand that they matter. His words were soft and sweet.

It seems when Chaucer wrote the following verses he might have been writing about the divine Guru Nanak Dev ji:

***“Holy and virtuous he was but then
Never contemptuous of sinful men
Never disdainful, never too proud or fine
But was discreet in teaching and benign
His business was to show a fair behavior
And draw me thus to heaven and their savior”***

The Humanity is fortunate that everything he preached he wrote it down in beautiful poetry which is preserved in the Sikh holy book “Shri Guru Granth Sahib” for all to read. His message starts with ੴ (Ik Oankar), the

most powerful symbol which represent oneness as well as the existence of the supreme reality. In terms of grammar IK spelled as word would be an adjective of Oankar. To some believers it represents the “moorat” of Akal Purkh, a vision to focus on for redemption of soul. The use of numeral one (1) rather than the word IK is significant. It indicates that God cannot be bifurcated as is done in other religious systems.

He emphasized that God is not just fantasy humankind created to get through life. He cautioned that logic, reason and science don't define everything in life. Understanding something intellectually is very different than understanding spiritually. To understand something spiritually, one must experience it and be able to feel it. You have a choice “be host to God or be hostage to your ego.

The God of Guru Nanak Dev Ji's existence is unchanging, He is the creator, pervades throughout his creation, beyond fear, without any rival, loving to his creation without discrimination, the rules he set for his creation are not applicable to him. In defining love of God towards His creation the divine Guru Ji called Him father, mother, brother, spouse and a friend. He is sweet taking never harsh, and guides and takes care of His creation with compassion and His Grace. Guru Nanak dev ji gave us the Mool Manter, the basic prayer of the Sikhs which is set in the Beginning of the Holy Book Shri Guru Granth Sahib Ji.

I will attempt to explain Gurmat in the future issues of the Sikh Bulletin by systematic commentary on Japji of Guru Nanak, the first Bani of the Shri Guru Granth Sahib. I will conclude this discussion with prayer which is the interpretation of Mool Manter.

Waheguru, You are the only supreme reality, with all pervading name, the creator of the known universe and beyond, fear and anger does not affect you, you are immortal, self-manifested, not subject to life cycles. You are divine Guru who guides us, your creation with benevolent and compassionate grace. We pray for your glory and love. You are unchanging truth, before the beginning of time, through the ages to present and will be for all times to come.

Gurpal Singh Khaira
Editor in chief

*****

NANAKIAN PHILOSOPHY FOR WORLD PEACE CHAPTER 26

Prof Devinder Singh Chahal, PhD
Institute for Understanding Sikhism
4418 Martin-Plouffe, Laval, Quebec, Canada H7W 5L9
Email: sikhism@iuscanada.com

INTRODUCTION

It has always been that people wage wars with each other because of being inhabitants of different regions of the globe (even belonging to the same religion) or to have a complete control on the other regions of the world or because of economic disparity or because of different religions or different races. Dr Parvez Hoodbhoy, a Professor of Nuclear Physics at Islamabad's Quaid-e-Azam University, Pakistan says that if we look into the cause of all the troubles and fights going on in the world the blame will fall on religions because every religion is about absolute belief in its own superiority and the divine right to impose itself upon others [5]. The irony is that in every case it is the minority religion, which is a victim whether the trouble is in India, Israel, Palestine, Ireland, Pakistan, and Afghanistan; however, now in USA, Canada, and UK the victim in general is public and sometimes minority because of mistaken identity [3, 4]. It is also clear that such fights are not only confined between majority and minority religions but within the various sects of the same religion in the same country.

There seems to be no solution for this big problem of hatred so far. However, man has controlled the most dangerous diseases and has evolved nutritious foods and wonder drugs through genetically engineered plants, animals and microorganisms to increase his life span. He has also created many automatic machines and robots to make his life easier. He has also advanced so much in other Sciences especially in the fields of computer and space technology that he is trying to travel deep into the space, *i.e.* to the other planets of our solar system or the other solar systems of our own galaxy, the **Milky Way** (Fig. 15-3), and hoping to travel beyond our galaxy into other galaxies of the universe (Fig. 15-2). Now they are building a space station for various experimentations and observations into the space [6, 7] (Fig. 26-1). On the other hand man has failed to create peace and global fellowship on this tiny planet, the earth, either through Science or religion.

Now we are living in the Communication Age when one can communicate with the other person on the other side of the globe within a fraction of second. Similarly one can reach the other side of the planet within few hours now, which took days or months before. Although with the advances in Science the future of religion seems to be obscure but the increase in communication between all parts of the world would increase understanding between various religions of the world through interfaith conferences. Such interfaith conferences would definitely lead the humanity to understand world religions in their real perspective and enabling their followers to resolve the world problems amicably.

If every religion believes in One God and the whole humanity its creation then the clergy and the authorities of every religion should stop imposing their own absolute belief, superiority, and divine right upon others and start practicing and teaching altruism and egalitarianism to the followers of their religions. This will not only eliminate terrorism from its very roots but will establish ONE WORLD ORDER AND PEACE on this Earth.

It is hoped that after going through the major topics concerning the humanity, discussed scientifically and logically in this book, the readers will reveal the universal acceptability of Nanakian Philosophy. Some of the selected principles of Nanakian Philosophy are being presented here if followed by the humanity at large could be one of the important contributions to establish peace in the world.

Sikhi (Anglicized as **Sikhism**), founded by Guru Nanak during the 15th century, is the youngest, scientific, and logical religion of the world. Yet it originated at a time when the modern notions and ideas resulting from development in the fields of science, technology, economics, psychology, etc. had not yet become part of the world consciousness.

SOME BASIC PRINCIPLES OF NANAKIAN PHILOSOPHY

The following basic principles of Nanakian Philosophy have been picked up from the Bani of Guru Nanak incorporated in the **Aad Guru Granth Sahib (AGGS)** [1], the only authentic source. It is found to have all the characteristics of universal

acceptability and applicability during the Current Science Age (Space Age/Information Age).

1. God

It is difficult to define God since It is accepted differently in different religions. The concept of God has been discussed in details in Chapters 12-14. The concise and precise definition of God given by Guru Nanak is incorporated right in the beginning of the sacred book of the Sikhs, Aad Guru Granth Sahib, so that one is aware of what the God is before studying Gurbani. God is defined as follows:

ੴ ੴ

ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ

ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

The One and Only, Oh, the Infinite¹;

Exists;

Creator;

Without fear

(Not governed by any other – Not under any Law of Universe);

Without enmity;

Timeless (Without effect of time and space);

Neither takes birth nor dies;

(Never comes into any anthropomorphic form)

Created by Itself²;

Enlightener; and Bounteous³.

If one examines this definition critically it will not be difficult to be accepted by the whole humanity including the atheists. The atheists may find the answer to their concept of non-existence of God in Chapters 9-14.

2. The Earth

The Earth belongs to the Humanity. Not going into the details of origin of the Universe according to Nanakian Philosophy (For detail consult Chapter 15), I would come directly to the point where the man and the Earth are concerned. While this Earth was being formed as a planet of our Solar System, God created necessary environment on the Earth to sustain different types of lives. As we know at this time the Earth is the only planet of our Solar System where life is found (Fig. 15-4 and 15-5). However, the possibilities of similar or

better type of life on some planets of other Solar Systems of our galaxy or of other galaxies cannot be ruled out [6, 7], because it is beyond our all available technology to reach on such planets and beyond our comprehension to visualize life on the other planets for the time being. In this respect we should be grateful to God for giving us a chance to be a part of the life on the Earth, the tiny planet in one of the billions of Solar Systems of our galaxy, the Milky Way. (Fig. 15-3)

The Earth

ਰਾਤੀ ਰੁਤੀ ਥਿਤੀ ਵਾਰ ॥

ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਪਾਤਾਲੀ ॥

ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਥਾਪਿ ਰਖੀ ਧਰਮ ਸਾਲ ॥

ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਜੀਅੜੇ ਜੁਗਤਿ ਕੇ ਰੰਗ ॥

ਤਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕ ਅਨੰਤ ॥

ਕਰਮੀ ਕਰਮੀਓ ਹੋਇ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਸਚਾ ਆਪਿ ਸਚਾ ਦਰਬਾਰੁ ॥

ਤਿਥੈ ਸੋਹਨਿ ਪੰਚੜ ਪਰਵਾਣੁ ॥

ਨਦਰੀਓ ਕਰਮੀਓ ਪਵੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਕਚੜੀ ਪਕਾਈੜ ਓਥੈ ਪਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਗਇਆ ਜਾਪੈ ਜਾਇ ॥੩੪॥

ਅਗਗਸ, ਜਪੁ ੩੪, ਪੰਨਾ ੭.

Nights, seasons, days, and weeks;

Wind, water, and fire in the center of earth¹;

Amidst all these natural phenomena and resources, the Earth is placed as a venue to practice righteousness².

Thereon are various types of living beings³.

And their names and kinds are uncountable.

By their deeds⁴ their destinies are judged⁵.

The court⁶ of the Ever-Existing (God) is true.

In that court only nobles⁷ are accepted⁸.

This honor of acceptance of good deeds¹⁰ is achieved¹¹ by the blessing⁹ of the God.

Nanak says:

Whether one is ordinary¹² or elevated¹³ is sent for judgment and is judged in the court of God. 34.

AGGS, Jap 34. p 7 [1].

Note: ਪਾਤਾਲੀ (*Patal*): Here ‘*Patal*’ is not a mythical ‘*Patal*’ so-called nether world, it means the center of earth where it is too hot and everything is in molten form. According to Dr Bachan [2] ‘*Patal*’ is the center of earth also.

Here Guru Nanak is explaining in this stanza that the earth is a venue to practice righteousness. On this earth God has supplied all the natural resources and necessary phenomena for sustaining all types of living beings. One is judged as an ordinary or elevated one according to the deeds performed. In the court of Ever-Existing (God) only those are honored who have been blessed because of their good deeds. The 'court of God' has been used here metaphorically for the Laws of Nature since every action and reaction is going on under these laws and one gets the result of these laws right in this life.

God, after creating the Earth and the necessary environment for sustaining life, declared the earth as the **realm of justice**, where the actions (good or evil) will be considered. The word, "Dharmasaal", used in Nanakian Philosophy has been interpreted as the 'realm of justice' here; because the word "dharam" according to Nanakian Philosophy means Laws of Nature (God) set to control all the actions and reactions going on in the whole Universe and in every living being; and "saal" means the venue/place. It is just possible that the "saal" may have its common roots in Archaic Punjabi and/or in French 'salle', which means, 'house', 'room', 'hall', 'place'. Therefore, in this 'realm of justice' (dharmasaal), the Earth, everybody will be adjudged and honoured or punished according to their deeds under the Laws of Nature.

In continuation of the above basic principle of Nanakian Philosophy the importance of air, water and earth; and of days and nights have been expressed as the Guru (teacher), father, the Mother Nature, and the nurse, respectively, for sustaining life on this planet:

Natural Resources and Environment

ਪਵਣੂ^੧ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ^੨ ਧਰਤੀ^੩ ਮਹਤੁ^੪ ॥
 ਦਿਵਸੁ^੫ ਰਾਤਿ^੬ ਦੁਇ ਦਾਈ^੭ ਦਾਇਆ^੮ ਖੋਲੈ ਸਗਲ^੯ ਜਗਤੁ^{੧੦} ॥
 ਚੰਗਿਆਈਆ^{੧੧} ਬੁਰਿਆਈਆ^{੧੨} ਵਾਚੈ ਧਰਮੁ^{੧੩} ਹਦੂਰਿ^{੧੪} ॥
 ਕਰਮੀ^{੧੫} ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕੇ ਨੇੜੇ ਕੇ ਦੂਰਿ ॥
 ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ^{੧੬} ਧਿਆਇਆ^{੧੭} ਗਏ ਮਸਕਤਿ^{੧੮} ਘਾਲਿ ॥
 ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ^{੧੯} ਕੇਤੀ^{੨੦} ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ ॥੧॥

AGGS, Sloka of Jap, p 8; M 2, p 146.

Air¹ is like a Guru, water like a father (represent environment and resource), and Earth³ is like the

great⁴ mother² (which provides all types of resources and food).

Both day⁵ and night⁶ are like male-nurse⁷ and female nurse⁸, respectively, and the whole⁹ humanity¹⁰ plays in their laps.

(Means the humanity enjoys these natural environment and resources provided by God. Therefore, it is the duty of humans to practice righteousness.)

(Now) your virtues (good deeds)¹¹ and vices (bad deeds)¹² are evaluated under¹⁴ the Laws of Nature¹³.

Since people are honored according to their deeds¹⁵, therefore, some will come near to salvation while others will remain away from it.

Nanak says:

The faces of those nobles¹⁶, who have comprehended¹⁴ God¹³, glow with happiness and attain liberation from their troubles¹⁵. And with the association of such nobles many others¹⁷ can attain salvation.

AGGS, Sloka Jap, p 8; M 2, p 146.

Here it is explained that God has provided all the natural resources, i.e. air, water and earth; the necessary phenomena - day, night, and seasons; and the necessary environment for all the living beings on this earth. Therefore, the earth provides all types of resources and necessary environment to sustain life. And all these resources and the environment around the Earth belong to the whole humanity to be shared equally. Those, who would practice righteousness will be near or far away from salvation according to the deeds conducted by them.

3. Status of Man among the Living Organisms

In Nanakian Philosophy the status of man among the living organisms on this earth has been declared as of the highest order developed through long evolutionary processes. Thus, the man is the only organism who has the consciousness to realize God and can differentiate between good and evil:

ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ^੧ ਮਿਲਨ^੨ ਕੀ ਬਰੀਆ^੩ ॥

ਚਿਰੰਕਾਲ^੪ ਇਹ ਦੇਹ^੫ ਸੰਜਰੀਆ^੬ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੭੬.

Now is the time to comprehend² the God¹.

Since after such a long time⁴, this human body⁵ was

evolved⁶. 1. Pause.
AGGS, M 5, p 176.

It has further been mentioned that being at the highest level of evolution man is the commander of all the living beings.

ਅਵਰੀ ਜੋਨਿਓ ਤੇਰੀ ਪਨਿਹਾਰੀਓ ॥

ਇਸੁ ਧਰਤੀਓ ਮਹਿ ਤੇਰੀ ਸਿਕਦਾਰੀਓ ॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੩੭੪.

All the other¹ beings² (excluding human) are at your service³. You are the commander⁵ on this Earth⁴.
AGGS, M 5, p 374.

The man being at the top of the evolution and being a commander of all living beings is also advised to practice altruism and egalitarianism for fellow humans.

4. Altruism

Altruism is most important feature of Nanakian Philosophy. It has been represented that the education of a person is only good or worth if it is used for the service and up lift of the humanity. It has also been mentioned many times in the AGGS that any type of service that is far the welfare of the humanity is considered the service to God. Therefore, unselfish concern for the welfare of the humanity (altruism) is the first and foremost principle of Nanakian Philosophy as explained in the following verses:

ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀਓ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀਓ ॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੩੫੬.

Nanak Says:

That education¹ is worth², which is applied² to the welfare³ of the humanity
AGGS, M 1, p 356.

ਜੇਤੇ ਜੀਆ ਤੇਤੇ ਸਭਿ ਤੇਰੇ ਵਿਣੁ ਸੇਵਾ੨* ਫਲੁ੩ ਕਿਸੈ ਨਾਹੀ ॥

AGGS, M 1, p 354.

All those living beings¹ (on this earth) are Yours.
Without service²*, no one obtains any reward³.

What does ਸੇਵਾ੨* (Sewa/Service) mean here?

Guru Nanak explains ਸੇਵਾ (service) as follows:

ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ੨ ਸਬਦੁ੨ ਵੀਚਾਰੁ੨ ॥

ਹਉਮੈਓ ਮਾਰੇਪ ਕਰਣੀਓ ਸਾਰੁ ॥

ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ੨ ਪਾਠੁ੨ ਪੁਰਾਣੁ੨ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਅਪਰੰਪਰੁ੨ ਮਾਨੁ੨ ॥

AGGS, M 1, p 223.

The service¹ to the Guru is to comprehend³ the philosophy² of the Guru.

What is that philosophy?

Getting rid⁵ of ego⁴ and to do good deeds⁶ is the service to the God.

What is the benefit of good deeds and getting rid of ego?

Consider¹³ doing good deeds and knowing the God is more than¹² (highest of all) that of all your meditation⁷, austerities⁸, self-discipline⁹ and reading¹⁰ of Puranas¹¹.

The service to God is to comprehend the Sabd (Nanakian Philosophy) and to practice what is recommended in there. The main principle of the Nanakian Philosophy given here is that getting rid of ego and doing good deeds for the humanity are the greatest service of all.

Finally Guru Arjan sums up altruism in Nanakian Philosophy as follows:

ਸਫਲੁ੨ ਜਨਮੁ੨ ਹਰਿ ਜਨ ਕਾ ਉਪਜਿਆ ਜਿਨਿ ਕੀਨੋ ਸਉਤੁ੨ ਬਿਧਾਤਾ੨ ॥

ਸਗਲੁ ਸਮੂਹੁ੨ ਲੈ ਉਧਰੇ੨ ਨਾਨਕ ਪੂਰਨੁ੨ ਬ੍ਰਹਮੁ੨ ਪਛਾਤਾ੨ ॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੨.

Nanak says:

Successful¹ are those lives² (devotees), who consider that everyone is the child³ of God⁴.

Those, who have realized¹⁰ the perfect⁸ God⁹, take along with them all⁵ their colleagues⁶ across the sea of life⁷.

AGGS, M 5, p 532.

5. Egalitarianism

a. Oneness and Sameness (Equality)

Guru Nanak preached the Oneness, Omnipresence, Omnipotence, and Omniscience of the God and the sameness of all the people. Every human is equal to each other as explained in the following stanza:

ਸਭੁ ਕੇ ਉਚਾਰੀ ਆਖੀਐ ਨੀਚੁੜ ਨ ਦੀਸੈ ਕੋਇ ॥
 ਇਕਨੈੜੇ ਭਾਂਡੇਭ ਸਾਜਿਐਪ ਇਕੁ ਚਾਨਣੁੜ ਤਿਹੁ ਲੋਇੜੁ ॥
 ਕਰਮਿੜ ਮਿਲੈ ਸਚੁੜ ਪਾਈਐ ਧੁਰਿੜ ਬਖਸੀੜ ਨ ਮੋਟੈੜ ਕੋਇ ॥੬॥
 ਅਗਗਸ, ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੬੨.

*Call everyone exalted¹; none appears to be low²;
 Everyone has been moulded⁵ from the same³ matter⁴;
 And the same source of light⁶ shines⁷ in all.*

Finally, Guru Nanak explains:

*One understands God⁹ when such actions⁸ are
 developed through nature¹⁰ (heredity) and the Grace¹¹
 of God and that cannot be erased¹².6.*

AGGS, M 1, p 62.

b. Caste-system

If basically we all are same, being the creation of the only One, the God, then why should we have any hatred among ourselves? Guru Nanak realized that this hatred was mostly due to caste-system prevailing before and during his time. Most scholars say that Guru Nanak revolted against the caste-system, in fact, he revolted against any type of discrimination based on the creed, color, country of origin, social status, sex, etc. Although we may find slight morphological differences [6] in people of different regions of the world, which developed due to the different ecology of those regions, but we all share the same physiological processes to maintain the life and were created by the same one Father, the God. Most probably we all might have one same mother originated somewhere in Africa according to the latest research on the origin of man.

ਫਕੜੀ ਜਾਤੀੜ ਫਕੜੁ ਨਾਉੜੁ ॥

ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਇਕਾ ਛਾਉੜੁ ॥

ਆਪਹੁ ਜੇ ਕੇ ਭਲਾਪੁ ਕਹਾਏ ॥

ਨਾਨਕ ਤਾ ਪਹੁ ਜਾਏ ਜਾ ਪਤਿੜ ਲੋਖੋੜੁ ਪਾਏ ॥੧॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੮੩.

*Pride in social status² and personal glory³ is useless¹
 since every living being is under one Law and Order.*

*One may call oneself as a noble man⁴ but nobility⁶ is
 achieved when one's good deeds are accepted⁷.*

AGGS, M 1, p 83.

c. Sharing of Material Wealth

Sharing of earning for the uplift of the humanity:

ਘਾਲੀ ਖਾਇੜ ਕਿਛੁੜੇ ਹਥਹੁ ਦੇਇੜੁ ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਹੁਪੁ ਪਛਾਣਹਿੜ ਸੋਇ ॥

AGGS, M 1, p 1245.

“Nanak Says:

*The one who earns² with his sweat of brow¹ and
 shares⁴ some of his earning³ for the welfare of the
 humanity has recognized⁶ the real path of life⁵.*

It is not only sharing of the earnings but sharing of the philosophy/knowledge/wisdom with that of others and accepting the best ones and discarding the worst ones as recommended in Nanakian Philosophy is also part of egalitarianism as explained in # d:

d. Sharing of Intellectual Wealth (Multiculturalism)

Guru Nanak developed a novel system of sharing intellectual wealth (wisdom) with other communities that may be equated to the multiculturalism adopted in Canada. Most of the people take the multiculturalism in a very narrow term as taking part in folk dances, social functions, religious holidays, etc. of other communities. Guru Nanak emphasizes that one should not only share the material or cultural values of other communities, but should also adopt their virtues:

ਗੁਣੀ ਕਾ ਹੋਵੈ ਵਾਸੁਲਾੜ ਕਢਿ ਵਾਸੁੜੇ ਲਈਜੈ ॥

ਜੇ ਗੁਣ ਹੋਵਨਿ ਸਾਜਨਾੜ ਮਿਲਿ ਸਾਝ ਕਰੀਜੈਪ ॥

ਸਾਝ ਕਰੀਜੈੜ ਗੁਣਹੁ ਕੇਰੀੜ ਛੋਡਿ ਅਵਗਣੜ ਚਲੀਐ ॥

AGGS, M 1, p 765-66.

*If you possess² (a bag of)² wisdom/philosophy¹, open
 it to be shared³ with others.*

*If your friends⁴ have good principles/philosophy then
 one should share/adopt⁵ it.*

*Only share/adopt⁶ good principles/philosophy⁷ and
 leave the others, which are not acceptable⁸.*

e. Evaluation of Things/Philosophy

It is also encouraged to evaluate every things/philosophy/ideas properly before adopting it.

ਪਹਿਲੀ ਵਸਤੁੜ ਸਿਵਾਣਿੜ ਕੈ ਤਾਂ ਕੀਰੈੜ ਵਾਪਾਰੁਪੁ ॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੪੧੦.

*It is advised that one must evaluate³ the things /
 philosophy² first¹, if convinced, then adopt/follow^{4,5}
 it.*

AGGS, M 1, p 1410.

6. Truthful living

Everybody understands that the truth is of the highest order in morality but Guru Nanak emphasizes that it is actually the truthful living that is highest of all:

ਮਨਹਨਾ ਬੁਧੀ ਕੇਤੀਆ ਕੇਤੇ ਬੇਦੋ ਬੀਚਾਰਓ ॥

ਕੇਤੇ ਬੰਧਨਪ ਜੀਅ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖਿਓ ਮੋਖੋ ਦੁਆਰ ॥

ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭੁ ਕੇ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ ॥੫॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੬੨.

Stubborn-minded¹ intelligent² have contemplated⁴ the Vedas³.

There are so many rituals in Vedas in which one is entangled⁵, but only Guru-oriented⁶ person get salvation⁷.

Who is the Guru-oriented person? Guru Nanak explains it as follows:

Although truth⁸ is higher than everything; but higher still is truthful⁹ living¹⁰. 5.

Therefore, Guru oriented (ਗੁਰਮੁਖਿਓ) is that person who practice truthful living.

7. Good Deeds – The Highest Religion

The above principle of Guru Nanak has further been explained by Guru Arjan that practicing righteousness on this earth is the highest religion of all:

ਸਰਬਾ ਧਰਮੋ ਮਹਿ ਸ਼੍ਰੇਸਟੋ ਧਰਮੁ ॥

ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮੁ ਜਪਿਓ ਨਿਰਮਲਪ ਕਰਮੁ ॥

AGGS, M 5, p 266.

Amongst all¹ the religions², the highest³ religion of the human is to do good⁵ deeds⁶ that is equivalent to the repetition^{4*} of God's name."

*In some religions repetition of God's name or of certain deity or certain mantra is considered the highest of all religious duties. And many Sikh theologians also interpret it literally so. But according to Nanakian Philosophy all such acts are of no avail. Conducting good deeds is the highest social responsibility rather than repetition of God's name or of any deity or any mantra.

8. Jealousy

Jealousy is another factor of hatred between two groups, between two communities, between two

religions, between two races, between two nations, between two countries, etc. Most of the time the jealousy is due to the economic factor that one group is more prosperous than the others because of their special traits and virtues. Instead of feeling jealous that creates hatred, that group should develop friendship with the other groups to raise them to their levels. Nanakian Philosophy explains that jealousy could be controlled by keeping the company of good people. Once we get rid of jealousy then nobody is an enemy or a stranger for us:

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ ॥

ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਨਾ ਕੇ ਬੈਰੀਓ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਪ ਸਗਲੈ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥੧॥

ਜੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀਨੈ ਸੇ ਭਲ ਮਾਨਿਓ ਏਹ ਸੁਮਤਿ ਸਾਧੂ ਤੇ ਪਾਈ ॥੨॥

ਸਭ ਮਹਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੈ ਪੋਖਿ ਪੋਖਿਓ ਨਾਨਕ ਬਿਗਸਾਈ ॥੩॥੮॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੯੯.

I have totally forgotten¹ to be jealous of others prosperity² since I have found company of noble people³. Pause.

Now no one is my enemy⁴ or stranger⁵ to me, therefore, I can get along with⁷ everyone⁶. 1.

I accept⁹ what is being done⁸ by God under Its Laws of Nature since I have attained this wisdom¹⁰ from the company of the noble people¹¹. 2.

I also realized that The One God¹³ is pervading¹² in everyone and get happiness¹⁵ to see¹⁴ them all. 3. 8.

AGGS, M 5, p 1299.

9. Egoism/Egotism

According to the Nanakian Philosophy egoism/egotism is the biggest factor in human nature that leads him toward his destruction. Getting rid of the nature of egoism/egotism is the greatest achievement of all for self-improvement and to maintain peace with others:

ਆਪੁ ਵੰਞਾਏ ਤਾ ਸਭ ਕਿਛੁ ਪਾਏ ॥

ਗੁਰ ਸਬਦੀਓ ਸਚੀ ਲਿਵਪ ਲਾਏ ॥

AGGS, M 3, p 115.

Guru Amardas says:

By destroying² egoism/egotism¹ one can achieve everything³.

This can be achieved by contemplating⁵ on the teachings of Guru (Nanak)⁴.

10. Tolerance

Once it becomes clear about the Oneness of the God and sameness of the whole humanity; and we eliminate the egoism/egotism; follow the path of truthful living; and overcome the jealousy then developing fellowship of humanity would be easier if we have a spirit of tolerance and accommodation of ideas of others. When Guru Nanak had some discussions with the Sidh, they claimed to belong to the highest class, so-called 'Aayee Panthi', then Guru Nanak convinced them that the whole humanity belongs to the highest class:

ਆਈ ਪੰਥੀ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ ...॥

ਅਗਗਸ, ਜਪੁ ੨੮, ਪੰਨਾ ੬.

The whole humanity belongs to the highest class, the 'Aayee Panthee'.

AGGS, Jap 28, p 6.

11. Non-violence

The politeness and humility are the major factors that lead to the development of the principle of non-violence. Thus, cultivation of politeness and humility is the first and foremost characteristic of Nanakian Philosophy:

ਮਿਠਤੁੰ ਨੀਵੀਂ ਨਾਨਕਾ ਗੁਣੁ ਚੰਗਿਆਈਆਖ ਤਤੁਪ ॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੪੭੦.

Nanak says:

Sweetness¹ and humility² are the essence⁵ of virtue⁴ and goodness³.

AGGS, M 1, p 470.

ਮੰਦਾ ਕਿਸੈ ਨ ਆਖੀਐ ਪੜਿ ਅਖਰੁ ਏਹੋ ਬੁਝੀਐ ॥

ਮੁਰਖੈਪ ਨਾਲਿ ਨ ਲੁਝੀਐ ॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੪੭੩.

Do not call² anyone bad¹ and don't argue⁶ with a fool⁵, I have discovered⁴ after studying the word³ (Nanakian Philosophy).

AGGS, M 1, p 473.

Guru Arjan strengthened the above philosophy as follows:

ਗਰੀਬੀ ਗਦਾ ਹਮਾਰੀ ॥

ਖੰਨਾੜ ਸਗਲ ਰੇਨੁਪ ਛਾਰੀ ॥

ਇਸੁ ਆਗੈ ਕੇ ਨ ਟਿਕੈ ਵੇਕਾਰੀ ॥

ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਏਹ ਗਲ ਸਾਰੀ ॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੨੮.

Humility¹ is my mace².

My dagger³ is to be the dust of all⁴ men's feet^{5,6} (means service to the humanity).

No evil doer⁹ can withstand⁸ against⁷ these weapons.

The Perfect Guru¹⁰ (Nanak) has given me this understanding¹¹.

AGGS, M 5, p 628.

This philosophy was not only developed by the Sikh Gurus merely for teaching to the Sikhs but to be practised by them (the Gurus) and by the Sikhs. Therefore, Guru Arjan preferred to be sacrificed to keep up the principle of non-violence rather than to take up arms when he was ordered to change the teachings of Sikh Gurus incorporated into the AGGS to favor the rulers of that time. Similarly, Guru Teg Bahadur sacrificed himself rather to take up arms to resolve the problem of human rights that the then rulers were violating. Since then, the Sikhs have maintained this tradition of non-violence. There are many examples of observance of non-violence for resolving religious issues with the government in the history of the Sikhs. Some glaring examples of observance of non-violence by the Sikhs are found during the struggle of independence of India. From a practical point of view the Sikh Gurus and the Sikhs were the first to adopt non-violence during the beginning of 17th century to resolve the differences between the rulers and the ruled.

12. Fearing of none and Threatening to none

Sometimes the politeness, humility and practising of non-violence by a particular nation or a community is taken as its weakness to be exploited by the other deceitful nation or community. Thus, to safeguard the so-called weakness, Guru Teg Bahadur established the following two principles: The first principle is that one should be strong enough not to be afraid of anyone and being strong, should not threaten others:

ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤੈ ਨਹਿ, ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤੈ ਆਨ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿਓ ਰੇ ਮਨਾਪ ਗਿਆਨੀਓ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨਿ ॥੧੬॥
ਅਗਗਸ, ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੧੪੨੭.

Nanak says:

Oh mind (man)⁵! Listen⁴!

A person who does² not threaten¹ anybody and does not accept³ the threat of anybody that person is described⁷ as the wise/intellectual⁶.

AGGS, M 9, p 1427.

The first principle of Nanakian Philosophy is that one should be strong enough not to be afraid of anyone and being strong, should not threaten others as described above. The second principle is the establishment of power to keep up the above principle to maintain the politeness, humility and peace. Therefore, possession of power is also necessary to cut off the fetters of slavery if one falls into it:

ਬਲੁ ਛੁਟਕਿਓ ਬੰਧਨ ਤੇ ਪਰੇ ਕਛੁ ਨ ਹੋਤ ਉਪਾਇ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਅਬ ਓਟੈ ਹਰਿ ਗਜੰ ਜਿਉ ਹੋਹੁ ਸਹਾਇ ॥੫੩॥

ਬਲੁ ਹੋਆ ਬੰਧਨ ਛੁਟੇ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੋਤ ਉਪਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੁਮਰੈ ਹਾਥੀਓ ਮੈ ਤੁਮ ਹੀ ਹੋਤ ਸਹਾਇ ॥੫੪॥
ਅਗਗਸ, ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੧੪੨੯.

Nanak explains commonly accepted concept:

One falls into shackles³ when one loses² his all powers¹; then he cannot do⁵ anything⁴.

Under such circumstances one looks for help⁶ of God⁷ as has been mentioned in mythology that God helped⁹ the elephant⁸ caught by an octopus. 53.

AGGS, M 9, p 1429.

However, Nanak explains his philosophy in the next stanza that God helps those who help themselves.

When one regains his power then one can break the shackles and he can achieve whatever he likes.

When one is working under these Laws of Nature then God¹⁰ comes to help (means every thing happens according to the Laws of Nature).

13. Freedom of Expression

There is complete freedom of expression in Nanakian Philosophy. And discussion can only be held if one

listens to others and expresses one's views to the others:

ਜਬੀ ਲਗੁ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਰਹੀਐ ਨਾਨਕ ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ ॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੬੬੧.

As long as^{1,2} one lives in this world³ one must listen⁵ to others⁴ and express⁶ oneself to the others (to find the truth).

AGGS, M 1, p 661.

14. Praise of Woman

Guru Nanak has highest praise for women and also has indicated her importance in raising the future humanity in the following verses:

ਭੰਡੀ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਨਿੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ॥

ਭੰਡੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ ਭੰਡੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ ॥

ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਨੁ ॥੧॥

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨਾ ॥

ਭੰਡੁ ਹੀ ਭੰਡੁ ਉਪਜੈ ਭੰਡਿ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਭੰਡੇ ਬਾਹਰਾ ਏਕੋ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥

ਜਿਤੁ ਮੁਖਿ ਸਦਾ ਸਾਲਾਹੀਐ ਭਾਗਾ ਰਤੀ ਚਾਰਿ ॥

ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੈ ਤਿਤੁ ਸਚੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥੨॥

ਅਗਗਸ, ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੪੭੩.

From the woman¹ is our birth²; in the woman's womb⁴ one grows³; to the woman one is engaged⁵; to the woman one is wedded⁶.

One be friends⁷ with woman and starts one's life⁸.

When woman is dead⁹ and another woman is sought¹⁰ and with woman we are attached¹¹ and raise a family.

Why call woman evil¹² that gives birth¹³ to kings¹⁴?

From the woman is born¹⁵ a woman, without woman there is none.

Nanak says:

There is only One¹⁶, the Eternal, who is not dependent upon woman.

That person, who always praises¹⁷ the One, is very fortunate.

That person's face glows¹⁸ in the court²⁰ of God¹⁹ (means contented).

AGGS, M 1, p 473.

15. Benign Sovereignty

If everybody abides by the above principles laid out in Nanakian Philosophy, it would definitely lead to the development of the benign sovereignty as conceived by the Fifth Nanak, Guru Arjan, under which the whole humanity would live in peace on this planet, the earth:

ਹੁਣਿ ਹੁਕਮੁ ਹੋਆ ਮਿਹਰਵਾਣੈ ਦਾ ॥

ਪੈ ਕੋਇ ਨ ਕਿਸੈ ਰਵਾਣਦਾੜੈ ॥

ਸਭ ਸੁਖਾਲੀਓ ਵਠੀਆਪੁ ਇਹੁ ਹੋਆ ਹਲੇਮੀਓ ਰਾਜੁ ਜੀਉ ॥੧੩॥

ਅਗਸ, ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੪.

Now, the Merciful² God has issued a command¹ of benign⁶ rule⁷ that no one will chase and attack³ anyone and everyone will live⁵ with ease⁴ in peace. 13. AGGS, M 5, p 74.

FINAL MESSAGE

Here is a message, based on Nanakian Philosophy, from Guru Arjan, which can be widely accepted by the whole humanity of Current Science Age:

ਆਗਾਹੀ ਕੂ ਤੁਘਿ ਪਿਛਾਏ ਫੇਰਿ ਨ ਮੁਹਡੜਾਓ ॥

ਨਾਨਕ ਸਿਝਿਏ ਇਵੇਹਾ ਵਾਰ ਬਹੁੜਿ ਨ ਹੋਵੀ ਜਨਮੜਾਓ ॥੧॥

ਅਗਸ, ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੦੯੬.

Nanak says:

“Think² about the future¹, look not on the past³ over the shoulders⁴.

Make⁵ the present life⁶ a great success

Because there is no birth⁸ again⁷.”

AGGS, M 5, p 1096.

This verse clearly indicates that there is no life after death. Since this is the only life, therefore, try to get best use of this life for uplifting of the humanity, including you.

CONCLUSIONS

I have tried to demonstrate that Nanakian Philosophy has universal acceptability. Similarly, if the representatives of other religions put forward their principles for the evaluation of their universal acceptability by the Joint Committee of representatives of all the religions, then the representatives of all the religions should sit together to recommend universally acceptable ethics to be followed by the whole humanity. This would be first great step forward to the

establishment of fellowship of the humanity by resolving our differences and hatred then peace can easily be established on this Earth. Ultimately it would result reduction in the expenditure on arm race. The saving thus accrued could be spent on science and religion to exploit their potentials for the welfare of the humanity. Consequently, the humanity can easily be saved from its extinction from the atomic warfare and can live peacefully forever.

REFERENCES

1. AGGS = Aad Guru Granth Sahib. 1983 (reprint). Publishers: Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar. (M = Mahla, i.e., succession number of the Sikh Gurus to the House of Guru Nanak, p = Page of the AGGS).
2. Bachan, G. S. 1985. Theo-Cosmo evolutionary concept: A new interpretation of Japji Sahib. J. Sikh Studies. 12 (11): 1-24.
3. Barrier, N. Gerald. 2002. Guest Editorial: *Kala* September – Crisis and Response among American Sikhs. Understanding Sikhism Res. J. 4 (1): 6, 7, & 9.
4. Chahal, D. S. 2002. Editorial: Religions and World Peace: Mistaken Identity, Recognized Identity, and Similar Identity. Understanding Sikhism Res. J. 4 (1): 3-5.
5. Hoodbhoj, Parvez. 2001. *The Dawn*, Karachi, October 10, 11
6. Reader's Digest History of Man: The Last Two Million Years. The Reader's Digest Assoc., Montreal, 1973.
7. Reeves, Hubert. 1985. Life on other planets? Of course. (An interview with Reeves Hubert), (Reader's Digest, June 1988, Canadian Edition) From *Le Nouvel Observation*. Sept. 22-Oct. 3, 1985.

Devinder Singh Chahal

*****

GURU GRANTH EXGESES AND RENDITIONS: SOME CONSIDERATIONS

Harbans Lal, Ph.D., D.Litt. (Hon.)

Professor and Chairman Emeritus, Department of
Pharmacology and Neuroscience

University of North Texas Health Science Center
at Fort Worth, USA And

President, Academy of Guru Granth Studies

ABSTRACT

Because of its poetic format and its use of many languages, the Guru Granth text is bound to have frequent blind spots in its interpretation. To deliver its universally and eternally relevant message, the Guru Granth hymns employ various kinds of figures of speech or poetic devices, particularly metaphor, apostrophe, personification, idiom, simile, euphemism, hyperbole, litotes, metonymy, and symbols. To translate or interpret the hymns, the scholar must ensure that the translation of the original text transmits the meaning or sense of the Gurmat, with all its universal

applications. The scholar must not only circumvent the blind spots but also ensure that his/her expositions conform to the internal evidence of the Guru Granth, its textual evidence as well as the main doctrines advocated by the founder of the Gurmat. Verses from various Guru Granth hymns are selected to illustrate the blind spots, inconsistencies and ambiguities encountered by scholars while translating or interpreting the hymns. Some guidelines are provided to how the scholars may capture the meaning and spirit of the original text in their translations and interpretations.

INTRODUCTION

The Gurmat is the term Guru Nanak employed for the right way of life and the way of transcendence he promulgated. Literally, it means the Guru's vision or Guru-given wisdom. Specifically, it refers to philosophy, theology, doctrines and teachings contained in the verses of Sri Guru Granth Sahib (SGGS).

SGGS verses are not set out as text, philosophical treatise, or codes for life styles; they are poetical hymns to be sung or recited individually and in groups, aiming to engage the devotee's or reader's heart and mind in their multiple meanings and the spirit enshrined in them. The Granth authors aptly advise the reader to fully comprehend the message before acting on its wisdom:

ਭਾਈ ਰੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝੈ ਕੇਇ ॥

ਬਿਨੁ ਬੁਝੈ ਕਰਮ ਕਮਾਵਣੇ ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਖੇਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ

O Siblings of Destiny, there are only a few wisdom-oriented ones who would cognize and comprehend (the Granth); Any ritual or deed done without one's fully understanding it may waste a precious opportunity of one's life. ||1||
Guru Granth, 3- p. 33

According to the annals of Sikh history, Guru Arjan while performing his first exegesis on the historic occasion of the first opening of the Adi Granth is reported to have said, ਪਾਠ ਸਮਸਤ ਕਰੈ ਬੁਧਿ ਸੋਂ (Sri Guru Suraj Parkash, Ras 3, Asu 50, 1-12, 2140-41, taken from Khalsa Samachar 1984) which is translated as "*all of the faithful are advised to recite the Granth with intellect.*"

The Guru so advised because the hymns of SGGS force their own form of logic, giving rise to a distinctive mode of thinking, lucidity, and reasoning. They are not like mantras to be recited mechanically. On the contrary they were compiled to recite intelligently for content to impart guidance for day to day living in this world.

All of this must be taken into account while reading or listening to the hymns or in formulating the Adi Granth exegesis.

GURBANI NOT A TEXT

Central to the study of Sikhi or Gurmat traditions is the Adi Granth and its contents known as 'Gurbani.' We must realize that Gurbani is designated as a scripture and is not a text in a conventional sense. As the compiler of the Guru Granth, Guru Arjun stated:

ਲੇਗੁ ਜਾਨੈ ਇਹੁ ਗੀਤੁ ਹੈ ਇਹੁ ਤਉ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰ ॥

AGGS, p. 335

People may consider the Gurbani as just a song, but it is actually revelation of the Divine Truth.

If the Gurbani is labeled a scripture, then the question is: How should we translate it or interpret it?

The answer is: First, know its literal meaning; then decipher its metaphoric or figurative language; and then recognize and focus on sacredness characterizing the hymns. It is postulated that the Creator inspires scriptures to rescue human beings from narcissism and despair by imparting complex heights of truth and love.

Scriptures are central to the understanding of Truth in human cultures and are integral to the vision for a world community. Through the Sikh Scripture we hear the voice of the creation, however finitely, and of the Creator. Through it, we find ways to think, to talk to one another about our existence and our role in this world. Through scriptures the seekers are motivated to order their life so that they may live in tune with the Truth. And through the scripture of the Guru Granth we find the courage and delight to follow the Gurmat path and find strength to share it with one another.

The Sikh Scripture, as we perceive it, can be understood only in relation to a community of persons. This human component, when taken seriously, raises the question of transcendence and immanence in a new form.

There was a time when Western scholarship approached each of the world's scriptures as an object — a text — directly descended from the Creator in line with the followers' ideology's orthodoxy. They demanded their conviction on scripture's text as

virtually unchallengeable, and their objectivity as the best way to understand everything, the only correct way.

In their so-called objective approach to the world scriptures, the Western scholars either ignored the human involvement in the scriptures, and their scriptural quality, or explained or dismissed those scriptures by calling in the contemporary West's concept of "believing." This notion in its modern form - that "believing" is what religious people basically do - is pitted against the notion of secularism, which was introduced as a way of reducing religion in general to a subjective concept in (other) people's minds.

One of the West's initial responses to the world scriptures in modern times was to become seriously aware of the panorama of other cultures' sacred books. These scholars saw the scriptures without a transcendental meaning in contrast with a previous transcendent sense of its own Bible as a unique scripture.

To place the Guru Granth in the family of world scriptures is a task not yet undertaken by our religious scholarship.

THE CONTEMPORARY EXEGESES

There are well-established and vibrant traditions currently prevalent of oral exegesis of the Guru Granth. They are often referred to as *gurnat vichar* or *gurbani viakhia*. They expound the Guru Granth's core teachings using conventional modes of reasoning. They often show no respect to continually changing social, technological and religious contexts.

Since the Sikhs are spreading out in the global village, and there is wide availability of electronic search engines and media, a number of healthy debates on the meaning of the Guru Granth message are beginning to emerge. They are mostly between traditionalists and reformers, but there are also some emerging among Sikh intellectuals.

More recently, as a result of multifarious efforts, a vast body of secondary literature is being created to expound and explicate the teachings of the Adi Granth. These efforts are through modes of reasoning that is set to conform to various social and religious contexts.

CHALLENGES

Those of us involved in interpreting and disseminating the Gurmat based on the Guru Granth must consider many challenges from a broader perspective. Some of them are discussed below.

1) COMPULSIVE COMMITMENT TO TRADITIONS

Current Sikh exegetical traditions in general formulate a thinking based on a devotional logic prevalent in the religious traditions found in Guru Nanak's time. They were mostly the *Sanatan dharma* and various other Hindu theological formats. Also, there were popular Islamic exegetical traditions that were inherited by Guru Nanak's followers.

The Sikh institutions, thus, emerging out of the *Sanatan Dharma* and Islamic traditions, inherited the latter's blossoming exegetical traditions and readily participated in them and often embraced them. As a result, as is presently the vogue, Sikh institutions are invariably found following or adopting these Hindu and Islamic exegetical traditions.

Sikhs have a sorry record, one might say, in comprehending and appreciating the role that Hindu and Islamic exegetical traditions have played in developing Sikh exegetical traditions. In fact, during the colonial and post-colonial revivals, influence of the *Sanatan Dharma* and its scriptural exegesis strengthened among the newly emerging Sikh exegetists.

In this sense, some Sikh enthusiasts began to feel honored when of late some neo-Hindu institutions such as Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS) began to call the Guru Granth as "the Fifth Veda" or "the Vedic Granth."

It is only recently that the Sikh scholars mostly in the West are becoming aware that the present exegetical traditions of the SGGS may not reflect the transforming Gurmat and its modern logic.

Thus a serious effort is needed to interpret SGGS teaching in the sense that the Gurus meant to impart and that conforms to modern logic and not contradicted by the facts of history or science.

2) NEW WORLD REALITIES

World religions placed in the global village are

realizing that erstwhile exclusivist religious groups will not flourish, so they should find it in their interest to open up themselves and their traditions to learning from others, even from their erstwhile "rivals."

Such realization will spread faster in the Diasporas than in the children of the soil. A significant population of Sikhs is Diasporas even in India, particularly those who were forced to migrate as a consequence of partition of the erstwhile united India. We ought to begin grasping this realism. Most Sikh exegetes continue to take positions that the non-Sikh views of reality and world order were simply wrong, their own dogmas being obviously right. This is not the Guru's view, and this will not help the Sikh life style or their Gurmat mission. As peoples and cultures of the world increase their contact with one another, their religious claims and teachings become gradually modified. And much in the same way our claims and our teachings, which may be at loggerheads with those of others at home, will be modified by our association with the others. It is especially real with the Western world. In doing so, we must take into account and begin to appreciate the multicultural and more contemporary interpretations of all world religions.

With further exposure to the post-colonial Western world, we may move beyond the past. We must move toward an enhanced realization of what new discernments have been made possible by what has been attained thus far and indeed made necessary. Fortunately, this is beginning to happen, though very slowly.

Living in a global village as we are moving towards now, we need to realize that we as civil societies, despite our religious and cultural differences, belong to one human race and share the same earth. By understanding the implications of this interconnectedness, we should accept that this interconnectedness is going to modify our belief system and gently or slowly enable us to make our beliefs relevant to our lives in the present. We should note that the 21st century world is light years away from the times in which Sikhi was born. Perhaps this was in the authors' minds when they composed the Guru Granth in a language that the posterity will continue to find attractive, challenging, new, and open to interpretation.

3) SECULARISM

Secularism may be defined in several ways. Here is one commonly acceptable definition: "As a doctrine, secularism is usually used to describe any philosophy which forms its ethics without reference to religious dogmas and which promotes the development of human art and science" (Austin Cline, About.com Guide).

Secularism as a philosophy is the product of the Western culture. One can argue it started in the rise of Humanism – which started with the end of the Middle Ages and the beginning of the Renaissance movement. Humanism marks the Western culture's turning away from the otherworldliness, life- in-the-hereafter, to the life in the present, life of this world. Secular means "*of this world*" in Latin and is the opposite of *religious*. Religion in the West (meaning Christianity) concerned itself more with the life-in-the-hereafter until the end of the Middle Ages.

As people began to appreciate and enjoy their accomplishments in their own life time, as they started enjoying the fruits of science and technology, as they began to appreciate their own place and power and rights in society, and as democracy grew, secularism and humanism became very attractive. This is rendering religions and religious institutions less powerful, less important, than before. The result was an ongoing battle between religion and secularism, religion and science, religion and humanism. Secularism posed a challenge to religion right from the beginning.

Without going into the long history of secularism, we should ask: How does Sikhism respond to or cope with the challenge posed by secularism?

Secularism has come to be accepted as the mighty movement of the human spirit today. Secularist presuppositions have permeated the thinking of virtually all Westerners and of many outside the West, because of the dazzling success of the natural sciences, technology, and medicine, as well as the material progress of the world.

Secularist movements present a challenge by asserting their right to be free from religious rules, teachings, and beliefs. In the political and social realms, the most important impact secularism makes on our lives is through the separation of church and state. And here

lies the significance of secularism to Sikhism and all minority religions in any country that allows the practice of a religion whose adherents are not in power. Through the separation of church and state law, Sikhism has the freedom to grow, Sikhs have the freedom to practice their religion, and the state does not interfere with it. Without this separation, the state will have a state religion supporting the main stream religion and society and curbing the minority religions, including Sikhism. Then, India, the USA, the UK, Canada, and all other democratic countries will treat Sikhism and other minority religions as the Middle-Eastern and many other countries do.

Enlightenment, with emphasis on secularism, as an intellectual movement in the West got under way with a debunking of Christianity and Islam. The Church leaders in Christianity, and Mullahs in Islam, were equally disparaging of non-Christian or non-Islamic religious movements. This might happen against the Gurmat also, but we are not in the Middle Ages; we have come a long way in our social and political development.

Secularism and religion both have to recognize that vital revisions are in order in some of their apparently central inherited theories or positions. They need to recognize the mutually complementary strengths they have, and they have to explore and find ways to support humanity complementarily, not antagonistically.

4) GLOBAL VILLAGE LANGUAGE:

The Guru Granth language is largely universal and metaphorical. The gurus composed their ideas, visions and wisdom in the languages of the people spreading far and wide in the Indian-subcontinent and Asia. They employed a wide variety of metaphorical or figurative language, which the future generations of readers will interpret according to their backgrounds and their resources.

Translations of metaphors will be greatly impacted by the local languages and cultures of the civil societies. Today if we want to fully understand and translate the Guru Granth, we should explore how the meaning of the Guru Granth hymns is impacted by modern culture, science, scholarly and artistic developments. How is it impacted by our own knowledge, especially our understanding of the Granth metaphors in light of our knowledge of the civil societies and our resources.

The discussion on all metaphorical devices employed in the Guru Granth will require a book-length study, so here I am limiting myself to only a few introductory discussions of Gurbani metaphors. The purpose is to illustrate how and why the Granth readers working on translations need to focus on interpreting metaphors at a deeper level rather than superficially or literally. This is an attempt to sensitize them to this need.

METAPHORIC LANGUAGE OF THE GURU GRANTH

Metaphor is the most often used figure of speech in the Guru Granth. As a matter of fact, it would be hard to find a single hymn in the Guru Granth without a metaphor of one kind or another.

“A **metaphor** is a [figure of speech](#) that describes a subject by asserting that it is, on some point of comparison, the same as another otherwise unrelated object”.

Metaphor is a type of [analogy](#) and is closely related to other [rhetorical figures of speech](#) that achieve their effects via association, comparison or resemblance including [allegory](#), [hyperbole](#), [simile](#), or other forms of metaphors. Analogy is a type of metaphor that draws a comparison between two dissimilar things in order to draw attention to some form of similarity.

A common definition of a metaphor can be described as a comparison that shows how two concepts or objects that are not alike in most ways are similar in another important way. They explain how a metaphor is simply an understanding and experience of one kind in terms of another. It is thus an opening in the beginning to translate the teachings described in one culture to the audience of different culture using a common article of comparison in their culture.

Allegory (an extended metaphor), catachresis (a mixed metaphor), and parable (an extended metaphor) are specialized types of metaphor.

What makes the use of metaphor indispensable is that it transcends its literal meaning. In the development of language, the role of metaphor is of critical importance. It becomes a significant tool to extend the boundaries of expression, to express abstract thought in a concrete way.

The artists and authors need metaphorical language when complexity and abstraction increase in human thinking and feeling, whether in material or spiritual realm. They can describe the material phenomena in expository prose without needing to use metaphors, but when it comes to describing humanities, culture, way of living, or the divine or spiritual universe, they are bound to use metaphorical language. One has to ponder how to describe God's glory, how to imagine Waheguru's *nirgun and sargun* natures, how to conceive and describe the laws of creation and living, the world order and civil societies for all times to come. To do so, our natural language is never adequate. Therefore, the Gurus chose to employ metaphorical or figurative language so that readers may understand the teachings and their relevance in a particular time and culture, and their relation to the reality of that Being we worship as the Creator.

To circumvent the limitations of the natural languages, Guru Nanak and other authors of the Guru Granth expressed their spiritual and divine experiences and their wisdom in a metaphorical language. They have alerted about this style in the Guru Granth itself as follows:

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਅਗਮ ਅਗਾਧਿ ਕਥਾ ॥

ਸੁਨੀਐ ਅਵਰ ਅਵਰ ਬਿਧਿ ਬੁਝੀਐ ਬਕਨ ਕਥਨ ਰਹਤਾ ॥

Theology is profound and unfathomable. It is heard in one form but understood in different forms. It is beyond conventional description by natural languages.

Guru Arjan, AGG, p. 498-9

For the Guru Granth message to be universal the metaphorical style is indispensable.

ਰੂੜੇ ਠਾਕੁਰ ਮਾਹਰੇ ਰੂੜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ॥

Universal is my God, His linguafranca is universal, and His word is written in the languages of the time.

Guru Nanak, AGG p. 421

First, we must translate the Gurbani literally, and then analyze and interpret the metaphors or figurative language in order to understand its intrinsic, deeper meaning that transcends time and history. The difficult part of Gurbani translations is how to interpret and understand the metaphorical language.

There are twenty-two languages composing the Adi Granth. To those is added the liberal use, a complex

layer, of metaphorical or figurative language, which includes metaphors and other figures of speech related to metaphors, such as allegories, similes, personification, hyperboles, and other symbolic expressions, which were necessary to deliver the Guru's universally relevant message. The power or effectiveness of these forms in a hymn or poem depends on the power of their association, comparison, or resemblance.

All hymns of the Granth use metaphors or metaphor-related poetic devices uniquely.

The reader/follower should also note while translating or interpreting the Guru Granth that one of the primary functions of the metaphor in natural languages is to establish that its use in natural languages may have different meanings in different contexts.

The metaphorical processes allow meanings and structures of natural language to be altered and expanded beyond the alterations possible within the scope of formal languages. Metaphorical processes allow natural languages to transcend many of the limitations of formal languages, resulting in greater flexibility of expression for natural languages than is possible for formal languages. Thus, a liberal use of metaphors by the Guru Granth authors enriches the Sikh Holy Book beyond measure and creates possibilities of diverse interpretations of the text.

To explicate the role of metaphor in language is, in part, a response to the question: "How can one describe, using the basic terms given in a language, situations or meanings that are not covered through the explicit definitions of those terms?"

In formal languages, this question may be precisely posed. The terms, "basic terms," "explicit definitions" and "meanings" are well-understood and well-formulated. In natural languages, asking this question presumes issues involving the existence of hidden terms and of non-metaphorical definitions of terms.

It is, however, precisely this question that literal translations cannot satisfy.

Below are given examples of metaphors and metaphor-related figures of speech that the Granth authors used to express their wisdom. We have the freedom to interpret them according to our knowledge, background, and effect

they have on our hearts and **minds**.

EXAMPLES of METAPHORS in the GURU GRANTH

1) GURMAT DISSEMINATION AS SHABAD LANGAR

Langar is the term used in the Sikh religion or in Punjab in general for common kitchen/canteen where complementary meals are served usually in a Gurdwara to all the visitors without distinction of background, caste, social or political status, or religion. At the Langar, only vegetarian food is served, to ensure that all people, regardless of their dietary restrictions, can eat as equals.

By carefully choosing the term Langar for use in the Guru Granth, Guru Arjan's courtier poet-scholars called attention to the fact that the Guru's message imbibed in the Guru Granth was meant to be for people in the four corners of the world. It was available to share freely without any distinction or prejudice throughout all places and to all civil societies.

In the Guru Granth, the term "Langar" is used metaphorically to emphasize liberal and unrestricted distribution of the Gurmat knowledge. That consists of our public display of the Sikh tradition of sharing and serving.

In the Guru Granth, langar is referred twice and each time it refers to the liberal dissemination and sharing of the Guru's hymns with others.

It further implies that its supplies of knowledge were given by the Creator to be shared and never to run out. Rather, the Sustainer God has amply stocked its supplies; the more they are shared, the more would they be replenished.

ਲੰਗਰੁ ਚਲੈ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਹਰਿ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੀ ਖਟੀਐ ॥
ਖਰਚੇ ਦਿਤਿ ਖਸਮ ਦੀ ਆਪ ਖਹਦੀ ਖੈਰਿ ਦਬਟੀਐ ॥

Langar, the free kitchen of the Guru's teachings, is always open and on the go. Its supplies never run short. Its supplies were given by the Creator to be shared and never to run out. Rather, the Sustainer God has amply stocked its supplies; the more you share them, the more will they be replenished.

Balvand and Sata, AGGS, p. 967.

In the above quote, Balvand and Satta use the term Langar as a metaphor that transcends the literal

meaning of langar as free kitchen at the Gurdwara. As the literal langar is used to sustain our bodies after the religious service, so can the langar of the Guru's teachings nurture our hearts and minds.

2) LIGHT OF SPIRITUAL VISION

An example of light to indicate vision and knowledge appears in the following verse.

ਉਗਵਣਹੁ ਤੈ ਆਬਵਣਹੁ ਚਹੁ ਚਕੀ ਕੀਅਨੁ ਲੋਆ ॥
ਜਿਨੀ ਗੁਰੂ ਨ ਸੇਵਿਓ ਮਨਮੁਖਾ ਪਇਆ ਮੋਆ ॥
ਦੁਣੀ ਚਉਣੀ ਕਰਾਮਾਤਿ ਸਚੇ ਕਾ ਸਚਾ ਢੋਆ

The Guru meant to spread the Light from the direction of sunrise to sunset in all continents. Those who do not serve the cause of the Guru in this way are selfish, and they may die in shame. It is a miracle of God that the Light of wisdom will increase manifold when it is spread. Balvand and Sata, AGGS, p. 968.

In the above verses, the authors use the word "light" as metaphor for the Guru's knowledge and wisdom. Light in a normal, literal sense emanates from the sun or the electric light bulb or tube, or such other material sources, but metaphorically the Guru's wisdom is the light that emanates from his teachings and, by God's grace, spreads in all directions, meaning throughout the globe. The authors ask the reader/follower not to be selfish by withholding the Guru's wisdom, but in order to spread it the Divine has ensured that its stock will increase manifold with its use.

3) METAPHOR TO DESCRIBE DIVINE SPLENDOR

Here is a hymn that celebrates God's glory, Waheguru's splendor, His supreme power to accomplish that which no human or non-human natural power can accomplish. It goes:

ਸੀਹਾ ਬਾਜਾ ਚਰਗਾ ਕੁਹੀਆ ਏਨਾ ਖਵਾਲੇ ਘਾਹ ॥
ਘਾਹੁ ਖਾਨਿ ਤਿਨਾ ਮਾਸੁ ਖਵਾਲੇ ਏਹਿ ਚਲਾਏ ਰਾਹ ॥
ਨਦੀਆ ਵਿਚਿ ਟਿਬੇ ਦੇਖਾਲੇ ਬਲੀ ਕਰੇ ਅਸਗਾਹ ॥
ਕੀੜਾ ਬਾਪਿ ਦੇਇ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਲਸਕਰ ਕਰੇ ਸੁਆਹ ॥
ਜੇਤੇ ਜੀਅ ਜੀਵਹਿ ਲੈ ਸਾਹਾ ਜੀਵਾਲੇ ਤਾ ਕਿ ਅਸਾਹ ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਜਿਉ ਸਚੇ ਭਾਵੈ ਤਿਉ ਤਿਉ ਦੇਇ ਗਿਰਾਹ ॥੧॥

Tigers, hawks, falcons and eagles - God could make

them eat grass. And those animals which eat grass - He could make them eat meat. He could make them follow His way of life. He could raise dry land from the rivers, and turn the deserts into bottomless oceans. He could appoint a worm as king, and reduce an army to ashes. All beings and creatures live by breathing, but He could keep us alive, even without the breath. O Nanak, as it pleases the True Lord, He gives us sustenance. ||1||
 | Guru Nanak, SGGS, Page 144.

The author uses a sequence of hyperboles, a kind of metaphor, in a series of juxtapositions of contrasting realities in order to show the power of God. The Guru wants to convey the almighty nature of God, His power to do the impossible, His supreme power to change the natural reality as humans know it. Since this extraordinary nature of divine power cannot be adequately expressed in simple natural language, the author uses figurative language.

To describe God's endless and boundless power to create and alter reality as we know it, Guru presents a series of naturally impossible situations and tells us by using hyperboles that God can make them possible. If God wishes, for instance, He can change the carnivorous creatures into grass-eating animals. The Infinite Wisdom, Waheguru, if so wishes, can create dry land in the midst of rivers and rivers in the midst of deserts, enthrone the lowliest creature as king and reduce an army to ashes, keep us alive without our breathing, and thus give us sustenance and life.

Use of hyperboles, thus, renders the hymn powerful and effective, affecting the reader emotionally, intellectually, and spiritually. Anyone attempting to translate or interpret this hymn cannot adequately do so without paying attention to its literary composition, that is, without explaining the use of metaphorical language.

4) EVAPORATION OF NARCISSISM

Take another example of the natural language word, "evaporate" in the following verse from the Gurbani.

ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਜਾ ਹਉਮੈ ਸੇਖੈ ॥

Through loving devotion, their narcissism evaporates.
 Guru Amar Das, AGGS, p. 124

In saying that "His narcissism evaporated," if "evaporate" is defined as "turning into vapor," or even as "disappearing like vapor," the sentence is not, strictly

speaking, true. This would be a literal translation of the above verse.

To translate the verse in a meaningful sense it can run as: "His narcissism evaporated" may actually be put as something like this, "The person was exclusively attached to his own image in self-love, and through divisionary practices he gradually lost that self-love" - So while both senses of the word "evaporate" are useful and understandable in appropriate contexts, the former is simply incorrect in this context, and the latter, while used and considered appropriate, is also, strictly speaking, incorrect.

If one attempts to create many definitions (rather than metaphorical uses) of the word "evaporate," each appropriate to a certain context, the contexts must then be defined and categorized, and definitions of words must be formulated for each context. However, given the number of possible contexts, including those yet unknown, this is an absurd solution. Metaphor, functioning as a means of both creating and altering meanings to fit contexts, is necessary if languages are to describe experiencing. Words, as components of metaphor, cannot, in natural languages, have constant and well-defined meanings.

It is for this reason that the Guru Granth uses metaphors very liberally. Let me give a couple of more examples. Here metaphoric terms are underlined.

5) TO OPEN A RIGID DOOR

In the following verse the stubborn human mind is described with a metaphor of a rigidly closed door.

ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲਾਇਆ ॥

Subduing narcissism, the rigidly shut doors are opened. Guru Amar Das, SGGS, p.124

Here the tightly shut door is a metaphor for the rigidly closed mind which needs to be opened to the intelligence and knowledge of the Truth. The goal is accomplished by destroying the narcissistic state of mind.

6) EYE OINTMENT

In the following example the Guru Granth describes enlightenment of the mind by the metaphor of eye ointment used to treat the blind eye of ignorance.

ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਸਚੁ ਨੇਤ੍ਰੀ ਪਾਇਆ ॥

The Guru has applied the true eye ointment of spiritual wisdom to my eyes. Guru Amar Das, SGGS, p.124

In another verse, the Guru metaphorically describes ignorance as the darkness seen by a blind eye. The blind eye is cured to bring in the light of enlightenment through the Guru- given knowledge.

ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਦੀਪਾਇਓ ॥੨॥

The darkness of ignorance has been dispelled; the Guru has lit the lamp of spiritual wisdom. ||2||

Guru Arjan, SGGS, p. 241.

7) STUBBORNNESS DESCRIBED AS TAIL OF THE DOG

ਅਪਨਾ ਆਪੁ ਤੂ ਕਬਹੁ ਨ ਛੋਡਸਿ ਸੁਆਨ ਪੁਛਿ ਜਿਉ ਰੇ ॥੪॥

You can never escape from your own inner tendencies, like the crooked tail of the dog.

Guru Nanak, AGGS, p. 990

The Guru is telling us in the north Indian vernacular that one's inner self is hard-wired, not easily changeable, much like the dog's tail, which despite many attempts to straighten out may still remain curled or crooked. The unquoted part is obvious to the reader – which simply says that our inner predispositions and instincts control our thinking and behavior and resist all attempts to change.

The use of analogy is intended to intensify the degree to which our inner self can be crooked, hard-wired, and controlling. This analogy is also a simile saying that our inner tendencies are like a crooked tail of a dog.

8) THIRSTY RAIN-BIRD

Here is another powerful verse which we cannot comprehend without understanding the use of metaphor in it. The deeper meaning of the verse hinges on our interpretation of the two metaphors that hold it:

ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਬੂੰਦ ਹਮ ਚਾੜ੍ਹਕ ਤਿਖਹਾਰੇ ॥

Your Name is the drop of water, and I am a thirsty rain-bird. Guru Arjan, AGGS, p. 528

The verse contains two metaphors. The first one equates God's name with the drop of water that gives life to the thirsty; the second equates the self/devotee with a thirsty rain-bird waiting for rain, for a drop of

water. The interpretation of the verse depends on how the reader/devotee receives or is affected by the metaphors. Literal translation of the line will be woefully inadequate.

9) DANCING GIRLS

The following verse exemplifies the use of figure of speech that is both a metaphor and an analogy:

ਦਸ ਪਾਤਉ ਪੰਚ ਸੰਗੀਤਾ ਏਕੈ ਭੀਤਰਿ ਸਾਥੇ ॥

The ten senses are the dancing girls, and the five passions are the chorus; they sit together within the one body. Guru Arjan, AGGS, p. 884

The verse emphasizes the seductive power of our “ten senses” by equating them with sensual “dancing girls” and calling the “five passions” the “chorus.” Ten senses are five physical senses and five cognitive senses. They engage our attention away from the real purpose of our life journey.

GURMAT RELEVANCE

The exegesis of the Gurbani must conform to the Gurmat, which is defined by the internal textual documentation and evidence from the Guru Granth.

Currently, there are in vogue translations of a Gurbani verse which may literally be correct but inconsistent with the established teachings of the Gurmat. Some examples are as below.

1. BABAR BANI

To be brief, I will comment only on the beginning verses and leave the rest of the hymns for future rendition.

A Babar Bani hymn is entered in Adi Granth as follows:

**ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੁ ਡਰਾਇਆ ॥
ਆਪੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਈ ਕਰਤਾ ਜਮੁ ਕਰਿ ਮੁਗਲੁ ਚੜਾਇਆ ॥
ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕਰਲਾਣੇ ਤੈਂਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ ॥੧॥**

Guru Nanak, AGGS, p.360

The traditional exegetes are heard describing the traditional meaning as:

Having attacked Khuraasaan, Baabar terrified Hindustan. The Creator Himself does not take the blame, but has sent the Mogal as the messenger of death. There was so much slaughter that the people screamed. Didn't You, O God, feel compassion?

In the traditional translation as above, Guru Nanak is shown to protest or bitterly complain against what God did by sending the messenger of death, Baabar, to India. Baber butchered people ruthlessly, looted their possessions, and violated their women.

If Guru Nanak really did complain, it will certainly be against his own teaching of *Bhaana Manana or obeying the Divine Will*. It is Guru Nanak who wrote,

ਗਣਤ ਨ ਗਣੀ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਣਾ ਬੋਲੀ ਭਾਇ ਸੁਭਾਈ ॥

I do not attempt to calculate the account; I accept the Hukam of God's Command. I speak with intuitive love and respect. Guru Nanak, AGG, p. 1344

ਹੁਕਮਿ ਉਛਲੈ ਹੁਕਮੇ ਰਹੈ ॥ ਹੁਕਮੇ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਸਮ ਕਰਿ ਸਹੈ ॥

By the Hukam of the divine Command, people move about; by the Lord's Command, they remain still. Guru Nanak, AGG, p. 962

There are many verses that support the Gurmat doctrine of unquestioned obedience to God's Will or Hukam. So complaining against any of God's actions and questioning God why he did not feel the pain of this action will be a contradiction of the Gurmat doctrine on Hukam.

However, if the above traditional translation is replaced with one that is consistent with the Guru's doctrine, one would come up with the following:

Babar became king of Khurasan, and then he frightened India. He was able to intimidate India because of the weakness of Indian people. The Indian people should admit their weakness and not blame the Creator for their defeat in the hand of the Mogul king who had marched on the Indian soil.

Babar was born in a small town called Khurasan. He became the king (Khasmana Keya) of that area. That encouraged him to intimidate India, and he marched on to conquer it. There he inflicted harsh cruelty to Indian people. Indian communities suffered the onslaught of Baber on account of their own weakness, their (Indians) own shortcomings, and they shouldn't blame any one else including the Creator.

HE is beyond all suffering and enjoyment, hence HE won't feel any pain or pleasure regardless of who is

yelling for HIM. The words Tein Ke (ਤੈਂ ਕੀ) shouldn't have been broken the way it is. It should have been together read as (ਤੈਂਕੀ) Teinke meaning for you it is the same.

Thus the correct meaning must be relevant and consistent with the Gurmat doctrines.

2. MEANING CONTRADICTS SOCIO-POLITICAL NORMS

We have to be wary about translations that appear to be grammatically and linguistically correct, but run counter to the socio-cultural norms of world order.

Here is an example of such translation of a hymn by Baba Farid:

ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਤੈ ਮਾਰਨਿ ਮੁਕੀਆਂ ਤਿਨ੍ਹ੍ਹਾ ਨ ਮਾਰੇ ਘੁੰਮਿ ॥

ਆਪਨੜੈ ਘਰਿ ਜਾਈਐ ਪੈਰ ਤਿਨ੍ਹ੍ਹਾ ਦੇ ਚੁੰਮਿ

Farid, SGGS, p. 1378

The translation by popular exegetes goes like this:

Farid, do not turn around and strike back those who strike you with their fists. Rather, kiss their feet, and return to your own home.

The above translation is defective, why? In the Guru time, when any Guru was physically attacked, he did not go to the home of the enemy to lick his feet. If such were the case, the society as we know it would cease to exist. People who commit crimes will take over.

In reality, to protect the social system, the culprit of a crime must be appropriately corrected and not appeased. There we must accept the meaning consistent with social order and Gurmat. So the revised translation, supported by common sense and social norms, should be as follows:

Farid, why don't you strike those back who strike you? (Note: It is a challenge not to tolerate who are striking you.) Who are they? Five evils, particularly anger.

Farid through his verse in the Adi Granth is asking us to go back to our Guru-given belief system and our own resources. Then you are asked to kiss those qualities which equip you to fight those that nag you to surrender to the evil.

3. HISTORIC FACTS

Sometimes the Guru Granth scholars have let errors crept in their translation simply because they did not read the text appropriately. Their reading was misled by the typesetter, and they failed to catch it. Though grammatically and linguistically correct, their translation did not square with historical facts and developments in the history of Gurmat. However, the translation continued to be popular without a critical look that it might be contradicting historical facts.

One such glaring illustration comes from the following verse, which can be typeset two different ways, but one way falsifies a historical fact:

ਤਾ ਤੇ ਅੰਗਦੁ ਅੰਗ ਸੰਗਿ ਭਯੋ ਸਾਇਰੁ ਤਿਨਿ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਕੀ

ਨੀਵ ਰਖਾਈ || Bhat Kirat, AGGS, p. 1406

As is type-set above, its meaning implies that Guru Angad laid the foundation of the *sabd surat* doctrine. We all know that it was Guru Nanak who promulgated the *sabd surat* doctrine. Reference to that effect is clearly available from Sidh Goshat of Guru Nanak as it is included in the Guru Granth.

ਕੀ ਨੀਵ ਰਖਾਈ should have been typeset as **ਕੀਨੀ ਵਰਖਾਈ** to **mean** that Guru Nanak's successor Guru Angad nurtured the *sabt surat* doctrine (which was laid by the First Guru).

The prevalent hymn with faulty typeset contradicts the historical truth that it was Guru Nanak, not Guru Angad, who founded the doctrine of Shabad Surat.

CONCLUSION

The Gurbani is neither history nor mythology, nor a collection of incantations. Its contents are spiritual revelations, the vision of the cosmic order and exhortation to the truthful life. It is for contemplation and for application to secular aspects of everyday living. Its wisdom is infinite and everlasting for generations to come. It was deliberately not translated by Guru Nanak or his successor Gurus so that it does not become confined to a certain fixed meaning.

Further, this may be the only scripture, which corroborates modern scientific theories in the domain of cosmology.

As seen in the above discussion, the Guru Granth is often being translated without adequate regard to many factors some of which are outlined above. It is now a challenge to the community of Sikh scholars and exegetes to rectify the drawbacks in translations.

The community was similarly challenged a century ago by Max Arthur Macauliffe. While paying tribute to his centennial, we should accept his challenge and the challenges presented by the progress in science and technology. Guru Arjan gave this matter highest priority while compiling the Guru Granth.

Here is how Sikh scholar of the highest repute Bhai Gurdas expressed his sentiments on the same challenge. He used a powerful metaphor to stress about the worth of the proper rendition of the Guru Granth and the proper exposition of its message:

ਜੈਸੇ ਸਤ ਮੰਦਰ ਕੰਚਨ ਕੇ ਉਸਾਰ ਦੀਨੇ ।

ਤੈਸਾ ਪੁੰਨ ਸਿਖ ਕਉ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਸਿਖਾਏ ਕਾ । Gurdas, Kabit 673

***To teach accurate comprehension of Gurmat
Lexicon contained in a Guru Granth hymn surpasses
giving in charity seven temples constructed with gold.***

Contact:

Harbans Lal

6415 Amicable Drive

Arlington, TX 76016

817-642-8832

Japji08@yahoo.co,

*****

GURDWARAS AND SIKH PREACHERS (GRANTHIS)

Dr. I.J. Singh has drawn attention (*Sikh Review* Dec 2012) to a very vital issue of Sikhism and its restructuring. The training, employment and wages, of Granthis have been neglected for too long.

Any type of training, more so of *Granthis* / *Katha Vachaks*, requires a professional model, to ensure consistency of quality. This quality is achieved by building a body of knowledge, carefully training people in that knowledge and then requiring aspirants to show expertise in that knowledge.

Unfortunately, there is no widely agreed curriculum

for the Sikh preachers (*Granthis /Katha Vachaks*); their training is brief and slipshod, criteria for passing examination non-existent. Majority of the persons opting for this cadre of Sikh preachers are hardly educated above the secondary level with very poor communication skills, lack of missionary zeal and ambitious career aspirations.

Although a number of Sikh Missionary Colleges have sprung up in Punjab during the last decade, but there is neither any common syllabus nor fixed duration of training nor even standard examination system. There is no minimum eligibility criterion for teachers. There is no Sikh institutional body for proper gradation of their performance.

I recollect, in the pre partition days there were examinations conducted by the Punjab University of Lahore in *Giani* which was equivalent to graduation in Punjabi. There were two lower exams, *Budhimani* and *Vidmani*. No one was appointed even an assistant Granthi unless he was at least Giani Pass.

Things have changed for the worse since then. The Shaheed Sikh Missionary College at Amritsar, established by the SGPC came into being for training of *Granthis* and *Kirtanias*, has remained a neglected institution. The number of trainees and facilities has remained the same in the last eight decades. Unfortunately, no attention has been paid by SGPC or its Dharam Parchar Committee towards this vital issue. Lack of proper training and knowledge of Sikh scriptures and Sikh history of our Granthis is clearly evident today.

Three distinct incidents come to my mind which expose the utter inadequacy of the prevailing system of conducting the daily service in our Gurdwaras today.

First it was the post 9/11 assemblies for prayers for the departed. One such function in Markham (Toronto) was organised by the Municipal Corporation. Representatives from all the religions had been invited and asked to speak. Whereas the representatives of Muslims, Hindus, Jews and Budhists, made very impressive well prepared speeches in English followed by short few words of prayer; our religious representatives (the *Granthis*) recited the typical *Ardas* in *Punjabi* only. It left a very poor impression about our religion on the assembly.

Second incident is about two young men, who were attending the Gurdwara with their parents since their childhood regularly. The boys grew up and joined the University necessitating their stay in the hostel. They came home on some week ends. Other weekends they stayed in the hostel only, completing assignments and having fun with their friends. One Sunday, when the boy came home, he told his mother "Mom we know Guru Granth Sahib is our Guru and we go to the Gurdwara only, but twice I have gone with my friends to the Mandir and have learnt something on each visit; whereas in the Gurdwara we visit but do not learn any thing". The whole program is in *Punjabi* alone.

This is because all other religions have made appropriate changes. Their priests are well-educated, qualified to take questions from the audience and communicate back with them in English in a rational manner.

Third incident depicts the state of our so called Missionary Colleges. A few years ago, the News papers reported about a strike in a Missionary college. The boys complained about the poor quality of food and their being sent to people's homes to do *Akhand Paths*, instead of attending classes. The money from *Akhand Paths* went to the college authorities.

All the three incidents are self explanatory and highlight different aspects of the same grave problem. For a good Sikh preacher (*Granthi /katha vachak*) of today, the following should be the minimum requirements:

1. Good basic education. It helps develop rational thinking, sharpness of mind and analytical capacity and sufficient communication skill.
2. Good knowledge of the text of Shri Guru Granth Sahib.
3. A deep understanding of Sikh Theology, based on teachings enshrined in Sri Guru Granth Sahib.
4. A detailed knowledge of lives of Sikh Guru Sahiban
5. Good knowledge of Sikh history.
6. Good knowledge of other world religions.
7. Good proficiency atleast in one foreign language like English, French, Spanish, Arabic for those who want to work abroad and an Indian language like Tamil, Telgu Bengali, Assamese, Hindi for those working in India.
8. Proper communication skills.

9. Training in Ethics, moral code and capacity to interact with other people.

10. A Granthi is also expected to be a role model for others and be also a confidant of members of the sangat.

A Christian Missionary takes 8-10 years of hard study and training before he is ordained as a Padri in a church. In Sikh system, any one can become a Granthi without any training.

When one speaks to some of them on the subject of their training, usual answer is that he had this bent of mind since childhood, came into the *sangat* of so and so Baba *ji* and it is Baba *ji*'s blessings.

One thought that with the establishment of Shri Guru Granth Sahib World Sikh University (SGGSWSU) at Fatehgarh Sahib, most of these inadequacies would be addressed. But I was sadly mistaken. Though the SGGSIS University is being funded solely by the SGPC, i.e., Sikh *Sangat*, its functioning is just like any other Indian University of the country.

A look at the Departments of the University will prove my contention. Here is the information as obtained from the web site of the University. These are:

1. School of Guru Granth Sahib Studies.
2. School of Basic and Applied Sciences.
3. School of Engineering.
4. School of Emerging Technologies.
5. School of commerce and Management.
6. School of Economics.
7. School of Social Sciences.
8. School of performing Arts.
9. School of Education and Sports

Out of a total of nine schools, only one school deals with Guru Granth Sahib studies. The other eight departments could as well be part of any other university in the country.

Why name it as Guru Granth Sahib International University and Why fund it by the SGPC i.e. Sikh *Sangat*? The university could as well be Fateh Garh Sahib University just like any other university of Punjab, funded by the Government of Punjab.

In my humble opinion, SGGSWS University should have the following schools, if it is to serve the desired purpose.

1. School of SGGS studies Today Ph.D. research on Sikh religion is being done by many scholars in different parts of the world. This research work is being done under guides and evaluators who do not understand fully the Sikh faith or the Gurbani enshrined in SGGS. This should provide an opportunity for proper research under learned scholars.

2. School of Sikh History Studies. So much needs to be unearthed in Sikh History. Sikh history is being distorted and misinterpreted. There is an urgent need to write an authentic Sikh history. As it is, it was either written by the rulers of the day or those who wanted to destroy us and our identity as an independent religion. There is an urgent need for writing Sikh history based on Sikh ideology and Sikh heritage.

3. School of Comparative Religions. Need for comparative study of different religions, particularly by Sikh scholars and Granthis cannot be overemphasised. If we want to establish our presence (*Pehchan*) in the world, our scholars have to be competent enough to take part in world religious meets and conferences and be capable of having meaningful, persuasive and convincing dialogue with all others, based on Gurbani.

4. School of Translation of SGGS in all World and Indian Languages. The world today is a global village. The message of universality, diversity and oneness of the creator and equality of human race enshrined in SGGS can only be spread, if we have SGGS translated into all major languages of the world. This is a major but most essential task for missionary work. Also to evaluate existing English translations on an accepted theological (Bhav meaning) form is required.

5. School of Sikh Missionary Institutions. Firstly, there is need to have a top class Sikh Missionary college, which can meet the requirements of the Sikh Faith, both in quality and quantity. The admission criteria should be at least a graduate with four years of extensive study and training program in Sikh theology, Sikh ideology, Sikh history and pedagogy.

Secondly, a central affiliating body should be

entrusted the responsibility of coordinating the working of all existing Missionary colleges, to bring them at par with the desired knowledge base, admission criteria, duration of training, testing, evaluation and certification.

6. School of Languages. The school should have facilities for study of different languages. It will prove an important link with schools like that of translation and missionary training. From the time of Guru Nanak (1469 AD) to 1849 till the time of British rule was established in Punjab, the official language of Punjab was Persian. In other words all the Sikh history as recorded by court recorders or other authors is in Persian. For proper missionary activity this school should impart multi-lingual training to the incumbents.

7. School of Gurdwara Management. SGPC was created in 1925 for efficient management of Sikh Gurdwaras and propagation of Sikh Religion. It did a wonderful job for the first 25 years. Then onwards, it started getting politicised, to the detriment of its main charter. For the past half a century it is being called the mini parliament of Sikhs. Its members are mostly budding politicians with no knowledge or interest in Sikhi or its well being and propagation.

No wonder in the elections to SGPC today, all known corrupt practices like muscle and money power, alcohol, drugs and other conceivable unethical and immoral practices are being resorted to win elections. Candidates are selected on the basis of their winability rather than on the basis of a good moral character and Gurmat orientation.

Under such a body, gurdwara management has taken a beating. Gurdwaras instead of being centres of gurmat learning are becoming centres of *karam kands*. A good training program for gurdwara managers and research in the field may help us reverse the situation.

8. School of Gurus' lives. There are too many imaginary (*Man-Gharat*) stories associated with lives of Guru Sahibans. It is very important to separate facts from mythological fiction. This school has its work cut out.

9. School of Communications and Multimedia. As mentioned earlier, communication skills are very important for an effective missionary. Media is an

efficient and effective tool, use of which by Granthis must be introduced.

There can be many other ideas and suggestions. The main point is that the SGGWS University should work for the advancement of Sikh thought and theology. Mere naming the University on Sri Guru Granth Sahib does not serve any purpose.

Any training can bear fruit only if the training is utilised, i.e., the pass outs from these institutions are employed. SGPC should revert back to its practice of employing as preachers (*granthis/parcharaks*) from among those who have a proper training and certification.

Proper career advancement, respectable wages and commensurate perks must be worked out and implemented for those joining this career.

To conclude, preparing a well-trained cadre of Sikh preachers with a sound professional training and qualification, proper placement, adequate wage structure, respectable service conditions is the utmost need of the hour if we wish a proper preaching and propagation of Sikh religion within our own community as well as the world at large.

Col Avtar Singh, Canada

[This article first appeared in Abstracts of Sikh Studies by Institute of Sikh Studies Chandigarh, January-March 2014]

*****

GURU NANAK'S TRAVELS TO NEPAL

Dr (Colonel) Dalvinder Singh Grewal

Guru Nanak's visit to Nepal completes 500 years in 2015 and the efforts are afoot to celebrate the same with the help of Nepal Government in a befitting manner. This article aims at giving detailed information about Guru Nanak's visits to Nepal.

Nepal, spreading over a length of 800 kms and a breadth of 150-200 km, is diagonally cut by 28 degrees latitude south of the Himalayan main ridge, the eastern part of which also forms the northern frontier with Tibet. The Nepalese territory crosses over the central Himalayas at some places in the West, especially in the region of Mustang and extends up to the Tibetan plateau. In the south, Nepal borders with the Indian states of Uttar Pradesh, Bihar and West

Bengal and with Sikkim in the East. Climatically the region can be divided roughly into three regions: temperate and humid in the southern parts along Terai and Gangatic regions of India, which are forested; the moderately cold regions which consist of the most of the middle ranges i.e., Siwalik and the Mahabharat chains with heights ranging between 2000-3000 m; (Valleys like Kathmandu and Pokhara lie in this region) and extremely cold region around Himalayan peaks like Dhaulagiri, Annapurna, Kanchanjanga, Gauri Shankar, Makalu, etc. Many rivers flow in North-South direction, the more important being the Seti, Karnali, Bhari, Kali-Gandaki, Buri-Gandaki, Trisuli, Sunkosi, Dudh-kosi, Arun and Timur. Most of the old tracks were along the rivers.

The Nepalese are a deeply religious people. Though Nepal gave birth to Buddhism, yet it is the only country in the world which has Hinduism as its state religion. The deep religiosity of the Nepalese people finds expression in a multitude of shrines and temples - over 6000 in Kathmandu alone.

Guru Nanak travelled to Nepal during his Summer *Udasi*. He returned from Mansarovar along Kali Nadi which flows along the Western border of Nepal. Thereafter, he entered Nepal through Terai region. Probably from Sitamarhi where the famous temple of Sita stands, He is also believed to have visited Janakpur, the birthplace of Sita. From Janakpur, he is stated to have entered Birat Nagar and visited Chatra, situated on Sunkosi/Kaushiki Nadi. The writer of these lines was told about a banyan tree standing near Chatra, close to the dam site under which a small temple exists in the memory of Guru Nanak, and is presently manned by an *Udasi*. This place is known as Varakhshetra or Koka-Nukh in old records. The Sikh *Sangat* of Silligurhi, especially those who have been visiting the site, are eager to construct a Gurdwara at the site, which has not been acquired so far for some reasons.

From Chatra, Guru Nanak visited the fort of Dhomri. Then he went through Shivpur to Brahamkund where he attended a fair and delivered sermons to the gathered people. The people worshipped Yakshas. The Guru advised them to worship one God. Since then, he is remembered as Nanak *Rishi* in this area.

After Brahamkund, Guru Nanak visited Lakhanpur and Palti Lake. From there, through the hills of Hawal

Khanchi, he reached Krishna Tal area and preached his gospel. After Krishna Tal, he proceeded through Dhaulagiri ridges to Belagarh and reached Kathmandu and Bhakatpur area, the two capitals of Patan and Banepa, the later Malla kings.

There are five historical Gurudwaras in Kathmandu; the most famous being "Nanak Math" situated on the bank of river Bishnumati. This historical Gurdwara is related to the third journey (*udasi*) of Guru Nanak Dev *ji* when he visited Nepal. It is said that Guru Nanak Sahib actually stayed here for some time and meditated at this serene site. He asked Bhai Mardana to play upon the *rabab* and himself sang one of his hymns. The yogis and ascetics of other cults gathered around the Guru and held discussions with him. At that time, the King of Nepal, Raja Jai Jagat Malla was very impressed with Guru *Ji's* discourse and he donated many acres of land to spread religious beliefs as guided by him. A description of this land is secure even today in the documents of the revenue department.

At present, the Gurdwara has 7-8 acres of land and the remaining land has been encroached upon. The Gurdwara is situated on the hillock on the western bank of the River Bashnumati. Buses are being arranged by a Delhi Transport Company which go every year from Rakab Ganj / Bangla Sahib, New Delhi for the *darshan* of this shrine. With the approval of the Nepal government, the birth anniversary of Sri Guru Nanak Dev *ji* was celebrated on November 17, 2013 at Kathmandu based Gurdwara Guru Nanak Math for the first time. The concluding prayer (*Ardas*) of the celebrations at Gurdwara Nanak Math in Kathmandu, was performed by Giani Gurbax Lamsal Singh, whose original name was Chat Prasad Lamsal who had converted to Sikhism in 1976. Gurbax Lamsal Singh was baptized as Sikh at Jodhpur in Rajasthan. He studied Sikh theology from Sikh Missionary College in Amritsar, where he stayed before being moved to Nepal to manage religious affairs of Gurdwara Shri Guru Singh Sabha, Kathmandu. His brother too converted to Sikhism and his wife also embraced the faith. Responding to the campaign launched by Dubai-based philanthropist SPS Oberoi, the Nepalese government had reportedly allowed Sikhs to organize Gurburb celebrations at Gurdwara Nanak Math. Another Sikh Bhai Gurdeep Singh is also performing religious duties at Gurdwara

Singh Sabha on a permanent basis. Since Guru Nanak came here in 1515, the fifth century of his visit, to the place is being planned to be celebrated in 2015 in a big way.

Besides this, there are 4 more historical Gurdwaras in Nepal. There are about 400 members of the Sikh community in the area. There are also two Dharamsalas in the memory of the Visit of Guru Nanak Dev *ji*, one managed by *Nirmalas* and other by *Udasis*. Apart from the above, a new site for building a central Gurdwara in Kupandole, Kathmandu was founded in 1976 by the Sikh Sangat where community services include *sangat* and *Langer* on Saturday afternoons. "The Sikh temples clustered around Thapathali and the Dharahara, rebuilt after the 1934 earthquake reflect magnificent Sikh architecture."

Guru Nanak stayed for some weeks in and around Kathmandu, and visited the three capital areas, holding discussions with people of all walks of life. Kathmandu was known as Kantipur at the time of Guru Nanak's visit, but was given the name of Kathmandu due to the wood (*kath*) temple platform (Mandu of Gorakhnath). It was the capital town of Nepal at the time of Guru Nanak's visit. It is the third royal city in Kathmandu Valley which, during the period of Guru Nanak's visit, was an independent kingdom. Vatsada and Siddhilakshmi as well as the Buddhist monastery Chetur Varna Mahavihar were founded during the period of Guru Nanak's travels.

Guru Nanak delivered his sermons at most of these temples before he proceeded to Tibet. From Kathmandu, Guru Nanak is stated to have visited Thyangboche where his idol and a manuscript have been preserved to this day. Guru Nanak is likely to have proceeded through Doleghat, Chiyaubas, Surke, Kiranti Chap, Namdo, Kabra, Valleys of Jarsakhola and Sikri Khola, Jiri, Batasha Danda Ridge, Those and Shivalaya to Jhoding monastery at Thodungla, and reached Bhandar. From Bhandar he probably proceeded through Sate, Lamjurala, Sherpa villages of Dragdobuk and Junbesi and visited Chiwant monastery. From Junsebi, he may have proceeded further through Phalali to Jubing, Kharela, Phakding and to Namche Bazar. From Namche Bazar, his next visit was to Khumjing monastery and Thayangboche.

Thangboche monastery situated at 3867 m. in the lap of Amba Dablam (6856 m), is one of the most beautiful

sites of the world, on a tableland, amidst breath-taking scenery, surrounded by a panorama of Khumbu - Himalaya with Mount Everest. The 'Head Lama' of the Thyangboche monastery is a reincarnation of Boddhisatva, highly revered by Sherpas. The scalp of a yeti, a snowman is kept and displayed in the monastery. Guru Nanak also held a discourse with the Head Lama of the Thyangboche Monastery.

The Lamas were highly impressed by Guru Nanak's teachings and became the followers of Guru Nanak. A large-sized idol of Guru Nanak and a manuscript of Guru Nanak were seen at the monastery by the famous Everest climber, M.S. Kohli, who writes: "The cupboards in Gompha contained many manuscripts. There were idols of past Lamas. These included one of Guru Nanak or Guru Rimpoche." The Head Lama told him that certain writings of the great Guru were in his personal possession.

From Thyangboche, Guru Nanak came back to Khumjing on the trading route of India-Tibet and proceeded to Tibet through Nanak La Pass (5500 m) - the name that appears in the maps - and reached Tinjti Dzong in Tibet. From Southern Tibet, he went to Sikkim through this route. These travels reveal the incredible travelling capacity of Guru Nanak through this hilly terrain without any conceivable modes of travel at that time, as well as His ability to communicate with people of diverse cultures and languages to impart his spiritual vision.

References

1. Akshay Sharma; The culture and traditions of the Sikh kingdom influenced Nepal court and squares.
2. Dalvinder Singh Grewal, Feb 2006, *Amazing Travels of Guru Nanak to North & North East*, SGPC, Amritsar,
3. Dalvinder Singh Grewal, 1995, *Guru Nanak's Travels to Himalaya & East Asia Region- A New Light*: National Book Shop, New Delhi, 1995, p.150
4. Doig, Desmond & Bhagat, Dubey (2000). *In the Kingdom of the Gods: An Artist's Impression of the Emerald Valley*. Harper Collins India. [ISBN 817223371X](https://doi.org/10.1007/978-81-7223371-X).
5. www.sikhnet.com
6. keertan.org
7. allaboutsikhs.com
8. www.nepalnews.com.np
9. http://www.sikhwiki.org/omdex.php/file.Nanak_

Math_jpg

10. http://www.Sikh24.com/wp-content/uploads/2013/11/13134_Gurdwara_nanak_mah.jpg

11. <http://timesofindia.indiatimes.com/city/chandigarh/Gurkha-Sikh-performs-ardas-during-Gurpurb-at-Kathmandu/articleshow/26175703.cms>

[Courtesy Abstracts of Sikh Studies by Institute of Sikh Studies Chandigarh, January-March 2014]

*****

GURU NANAK DEV---A REVOLUTIONARY OR A REFORMER

Sawan Singh Principal (Retired) 10561 Brier Lane,
Santa Ana, California 92705
sawansingh85@gmail.com

A revolutionary completely destroys the prevalent social, religious or government system to establish a new one in its place and introduces new ways and system liked by him. He does it very fast and does not care for the lives and sentiments of the people. A reformer tries to replace the prevailing bad practices with new good ones for the good of the people to relieve them of their sufferings without injuring their feelings. He moves slowly and seeks cooperation of those affected. Keeping in view the above definition, let us see if Guru Nanak was a revolutionary or a reformer as many followers of Guru Nanak differ on this point.

God in the Eyes of Guru Nanak

Guru Nanak believed in One God and challenged the predominant position of Hindu deities. He did not treat them superior to God. He believed that God is Formless, Timeless, Omnipotent, and Omnipresent. His exposition of God is summed up in the basic formula called *Mool Mantra*. Guru Nanak's God is both Nirgun ---without attributes, absolute and Sirgun with attributes, manifest. He can be seen through His creation. Like Bhagat Kabir, he was against idol worship:

ਸਹਸ ਤਵ ਨੈਨ ਨਨ ਨੈਨ ਹਹਿ ਤੋਹਿ ਕਉ ਸਹਸ ਮੂਰਤਿ ਨਨਾ ਏਕ ਤੋਹੀ
॥ (SGGS:13)

'You have thousands of eyes, and yet You have no eyes. You have thousands of forms, and yet You do not have even one.'

ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਵਸਿਆ ॥ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ ॥
(SGGS:469)

'I am a sacrifice to Your almighty creative power which is pervading everywhere. Your limits cannot be known.'

ਪਾਥਰੁ ਲੇ ਪੂਜਹਿ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰ] (SGGS:556)

'The ignorant fools pick up stones and worship them.'

Secularism and Guru Nanak

He was opposed to Hindu bigotry and Muslim fanaticism. He lived amicably with the both. He advised both in a peaceful and reasonable manner. His slogan after enlightenment: There is no Hindu and no Musalman' appears revolutionary, but even a fanatic Muslim or a bigoted Brahmin did not feel offended on hearing it as it was uttered innocently. He was a preacher of the divine Reality transcending all particularities of race or clan. His God was the creator of Hindus and Muslims alike. For him *Ram*, *Rahim*, *Kartar* and *Karim* were different names of the same God. Guru Nanak treated the holy books of Hinduism and Islam in high esteem. Everybody irrespective of his religion liked him. It was said: Nanak Shah Faqir, Hindu Ka Guru, Musalman Ka Pir. Mardana, a Muslim bard, was his lifelong companion. His movement served as a bridge between Hinduism and Islam as he was not a sectarian reformer of a particular community.

Caste System and Guru Nanak

Emphasis on equality took precedence in Guru Nanak's scheme of reforms. Guru Nanak condemned the caste system of his time in such a way that Brahmins or high caste Hindus did not organize any strong resistance against him. *Malik Bhago* did not like Guru Nanak's refusing his invitation, but did not proceed further. Bhagat Kabir had already opposed the caste system in strong words. Guru Nanak denounced caste system severely by practicing and preaching against it. He started the practice of common kitchen (*Langar*) where everyone irrespective of caste, creed or status sat in a line and shared the same food. He loved all human beings irrespective of caste or religion and said :

ਨੀਚਾ ਅੰਦਰਿ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਨੀਚੀ ਹੂ ਅਤਿ ਨੀਚੁ ॥
ਨਾਨਕੁ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਾਥਿ ਵਡਿਆ ਸਿਉ ਕਿਆ ਰੀਸ ॥
ਜਿਥੈ ਨੀਚ ਸਮਾਲੀਅਨਿ ਤਿਥੈ ਨਦਰਿ ਤੇਰੀ ਬਖਸੀਸ ॥ (SGGS: 15)

'Nanak seeks the company of those who are low caste among the lowly, nay rather the lowest of the low.'

Why should he try to compete with the great? The place where lowly are cared for is blessed by the Supreme Master.'

Holy Scriptures

In 15th century, lower castes, *Shudras*, were not allowed the study of the Vedas, but Guru Nanak broke this restriction and allowed all irrespective of caste or creed to meditate in his congregations. His teachings were for all:

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ ॥ (SGGS:2)

'In the ambrosial hours before dawn, chant the True Name, and contemplate His Glorious Greatness.'

This was a big step towards reformation, but there were no protests. Guru Nanak did not question the philosophy of the Vedas and the Quran, but he criticized the mechanical reading of the sacred texts without understanding their sense.

Attack on Ritualism and Superstitions

Guru Nanak repudiated *Brahmanical* ritualism and preached against fasts, penances, superstitions pilgrimages, but not their basic concept. He declared that these practices have nothing to do with divine love and they are not sacred. People were tired of meaningless rituals so they welcomed Guru Nanak's formula of meditation, *Simran*. He was against hypocrisy, but did not wholly condemn the sacred thread:

ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖੁ ਸੂਤੁ ਜਤੁ ਗੰਢੀ ਸਤੁ ਵਟੁ ॥

ਏਹੁ ਜਨੇਊ ਜੀਅ ਕਾ ਹਈ ਤ ਪਾਡੇ ਘਤੁ ॥ (SGGS: 471)

'Make compassion the cotton, contentment the thread, modesty the knot and truth the twist. This is the sacred thread of the soul; if you have it, then go ahead and put it on me.'

ਜਾਲਉ ਐਸੀ ਰੀਤਿ ਜਿਤੁ ਮੈ ਪਿਆਰਾ ਵੀਸਰੈ ॥ (SGGS:590)

'Burn away those rituals which lead you to forget the Beloved Lord.'

ਸਾਹਾ ਗਣਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਸਾਹੇ ਉਪਰਿ ਏਕੰਕਾਰੁ ॥ (SGGS: 904)

'You calculate the auspicious days, but you do not understand that the One Creator Lord is above these auspicious days.'

Guru Nanak stressed on Character Building

Like Hinduism, Guru Nanak believed in the law of Karma and transmigration of soul. He wanted us to live an honest life, He wanted we should earn honestly,

share with the needy and meditate (ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਵੰਡ ਛਕੋ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪੋ). He believed in truthful living and control of five base elements like lust, anger, greed, attachment and ego:

ਸਚੁ ਓਰੈ ਸਭੁ ਕੋ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ ॥ (SGGS: 62)

'Truth is higher than everything; but higher still is truthful living.'

ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਕੀਤਾ ਰਹਸੀ ਮੇਰੇ ਜੀਅਤੇ ਬਹੁਤਿ ਨ ਆਵੈ ਵਾਰੀ ॥

(SGGS: 154)

'Only the good deeds which you have done shall remain with you, O my soul. This opportunity shall not come again.'

Vegetarian or non-vegetarian

Those days, most of the Hindus were vegetarian, while Muslims were non-vegetarian. This was a cause of friction among them. Guru Nanak had no objection to meat eating, but he did not encourage his disciples to eat meat. He said:

ਮਾਸੁ ਮਾਸੁ ਕਰਿ ਮੂਰਖੁ ਝਗੜੇ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਨਹੀ ਜਾਣੈ ॥

(SGGS: 1289)

'The fool argues about flesh and meat, but they know nothing about meditation and spiritual wisdom.'

Nomination of Successor

Nomination of successor was also not unknown among Hindus as well as Muslims. Guru Nanak added a new feature to it and declared that his own soul joined the soul of his successor. He transmitted not only his responsibilities, but his light as well. By doing so he established the unity of *Guruship*, based on the principle of impersonality and continuity. So the new Guru was respected by his followers as the founder of the movement. All the succeeding Gurus followed this practice and called themselves Nanak second, third and so on. Unlike Hindu religious institutions, Sikhism survived with vitality and the office of the Guru perpetuated.

His Travels

Guru Nanak's travels lasting about 22 years when modern means of transport were not available were a marvel. He travelled extensively in India and in many countries including Saudi Arabia to spread his message and to exchange his views with others. No other spiritual thinker before the Guru had done like this. No doubt, it was a revolutionary and unique step of Guru Nanak.

Uplift of Women

Women were not treated well at the time of Guru Nanak who raised forceful voice for their uplift and raised their status in society. Other religious leaders did not pay much attention to this aspect. He advised people that she should not be condemned as she gives birth to great men and continues the race. According to him, God is the only spouse; all other beings are His brides:

ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡੂ ਉਪਜੈ ਭੰਡੈ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਭੰਡੈ ਬਾਹਰਾ ਏਕੋ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥ (SGGS:473)

‘From woman, woman is born; without woman, there would be no one at all O Nanak, only the True Lord is without a woman.’

ਠਾਕੁਰੁ ਏਕੁ ਸਬਾਈ ਨਾਰਿ ॥ (SGGS:933)

‘There is one Husband Lord, and all are His brides.’

Renunciation of the World

Guru Nanak prohibited renunciation of the world while Hindu sects advocated it. He condemned asceticism and advised his followers that the lonely pathway of the ascetic who retreats to forests and caves does not lead to union with God. He advocated the life of an honest householder to meet God, preached love of humanity and advised his followers to take the world as real and not a myth. He drew men’s mind from shadow to substance. He did not retreat from the world, but accepted it joyfully. He proclaimed the world to be creation of God. He advised us to live like a lotus flower which remains in the pond untouched by its impurities:

ਸਚੇ ਤੇਰੇ ਖੰਡ ਸਚੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥ ਸਚੇ ਤੇਰੇ ਲੋਅ ਸਚੇ ਆਕਾਰ ॥

(SGGS:463)

‘True are Your worlds, True are Your solar Systems. True are Your realms, True is Your creation.’

ਅੰਜਨ ਮਾਹਿ ਨਿਰੰਜਨਿ ਰਹੀਐ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਇਵ ਪਾਈਐ ॥

(SGGS:730)

‘If one remains unblemished in the midst of the filth of the world, one can attain the (true) state of Yoga (meeting God).’

Voice against Injustice and Foreign Invaders

Guru Nanak boldly censured the rulers of his time for injustice and held them responsible for their highhandedness. He encouraged the people to stand against the misrule and foreign invaders. It was certainly a revolutionary step of Guru Nanak:

ਰਾਜੇ ਸੀਹ ਮੁਕਦਮ ਕੁਤੇ ॥ ਜਾਇ ਜਗਾਇਨਿ ਬੈਠੇ ਸੁਤੇ ॥

(SGGS:1288)

‘The kings are tigers, and their officials are dogs; they go out and awaken the sleeping people to harass them.’

ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਵ ਲੈ ਕਾਬਲਹੁ ਧਾਇਆ ਜੋਰੀ ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥

(SGGS: 722)

‘Bringing the marriage party of sin, Babar has invaded from Kabul, demanding our land as his wedding gift, O Lalo ‘

Use of People’s Language

He composed his hymns in Punjabi, the language of the people among whom he lived. For the first time Punjabi was used extensively for literary expression. It was a significant and revolutionary step which freed people from the grip of Brahmins who used Sanskrit on religious occasions and fleeced innocent followers.

New Religion

His followers were called *Nanak Panthi* or Sikhs (learners). Now Sikhism is regarded as a new separate religion. These Sikhs became saint soldiers after being baptized by Guru Gobind Singh. They stopped the foreign invaders from the West and stood against injustice. It is said that they can dare much and endure much.

Conclusion

Guru Nanak did not destroy the existing institutions of his time and lived peacefully with both Hindus and Muslims. His aim was to denounce the prevalent form for the worship of the Lord. He suggested a new view point to find the fundamental truth. His reforms were the best and truest sense of the word. His reforms were religious, social and moral. They were intense, slow and steady. He was a reformer of a very high order. I agree with Sir Lepel Griffin who writes—Guru Nanak was a reformer in the best and the truest sense of the word. We can conclude that Guru Nanak was a **God sent** reformer with a revolutionary and dramatic bent of mind who was performing a divinely appointed commission. He aimed at teaching social equality and universal brotherhood. He tried to abolish sectarianism and denounced superstitions.

*****

GURBANI SHOWS YOGIES TRUE PATH

Sawan Singh Principal (Retired) 10561 Brier Lane, Santa Ana, California,
US 92705sawansingh85@gmail.com

The word Jogi (Yogi) is derived from Jog which

means meeting the Almighty. Jog in the spiritual domain is union with the Almighty. It is one of the schools of Hindu Philosophy. Most of them smear their bodies with ashes, pierce their ears, wear ear rings, carry a begging bowl, have a stick in their hand, live in forests or on river banks or in caves or on mountains, at holy places of pilgrimage. They do not marry and live the life of a recluse. Yogis use symbolism like piercing of ears, smearing of ash and wandering to please the Almighty. They beg rather than work. Guru Nanak Dev had a long discourse with them at the mountain Sumer. It is included in SGGS under the heading Sidh Goshat. Gurbani contains many sacred hymns concerning Yogies who played a big role in the Hindu society at the time of the Sikh Gurus when the number of their followers was considerable.

A True Yogi does not Require to Observe Formalities

Gurbani advises Yogies that there is no need of living without wearing any clothes. Observing certain formalities like rubbing ashes on the body, wearing clothes of a saffron color, getting ones head shaved, wearing ear-rings, having a bowl in hand for begging, living away from the population and blowing of horns etc are not required for a Yogi. We can meet God even without wandering in forest if we live an honest family life and follow the teachings of the Gurus:

ਨਗਨ ਫਿਰਤ ਜੋ ਪਾਈਐ ਜੋਗੁ ॥

ਬਨ ਕਾ ਮਿਰਗੁ ਮੁਕਤਿ ਸਭੁ ਹੋਗੁ ॥ (SGGS:324)

‘If Yoga could be obtained by wandering around naked, then all the deer of the forest would be liberated.’

ਜੋਗੁ ਨ ਖਿੰਥਾ ਜੋਗੁ ਨ ਡੰਡੈ ਜੋਗੁ ਨ ਭਸਮ ਚੜਾਈਐ ॥

ਜੋਗੁ ਨ ਮੁੰਦੀ ਮੂੰਡਿ ਮੁਡਾਇਐ ਜੋਗੁ ਨ ਸਿੰਝੀ ਵਾਈਐ ॥

(SGGS:730)

‘Yoga Almighty God and meditate on him while living the life of a householder. He does not believe in flattery or satire. He does not run after material gains and for him wealth is not so important. He controls his passions. He treats all alike without any is not in the patched coat, nor the Yoga is in staff. Yoga is not in smearing the body with ashes. Yoga consists not in ear-rings, or

in shaven head. Yoga is not in blowing of the horn.’

ਗਲੀ ਜੋਗੁ ਨ ਹੋਈ ॥ (SGGS:730)

‘Yoga is not attained by mere words.’

ਜੋਗੁ ਨ ਬਾਹਰਿ ਮਤੀ ਮਸਾਣੀ ਜੋਗੁ ਨ ਤਾੜੀ ਲਾਈਐ ॥

ਜੋਗੁ ਨ ਦੇਸਿ ਦਿਸੰਤਰਿ ਭਵਿਐ ਜੋਗੁ ਨ ਤੀਰਥਿ ਨਾਈਐ ॥

(SGGS:730)

‘Yoga is not wandering at the tombs of the dead or crematoriums; Yoga is not sitting in trances.

Yoga is not wandering through foreign lands;

Yoga is not bathing at sacred shrines of

pilgrimage.’

ਜੋਗੁ ਨ ਭਗਵੀ ਕਪੜੀ ਜੋਗੁ ਨ ਮੈਲੇ ਵੇਸਿ ॥ (SGGS:1420)

‘Yoga is not obtained by wearing saffron robes;

Yoga is not obtained by wearing dirty robes. O

Nanak, ‘

Who is an Ideal Yogi?

Gurbani has suggested certain qualities of a true Yogi. He must believe in distinction. He knows the correct way to meet God:

ਦਸ ਬੈਰਾਗਨਿ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਤਬ ਨਿਰਮਲ ਜੋਗੀ ਬੀਏ ॥

(SGGS:208)

‘When the ten hermits (five organs of perception and five of action) become obedient to the Lord, then I became an immaculate Yogi.’

ਨਿਰਭਉ ਜੋਗੀ ਨਿਰੰਜਨੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਅਨਦਿਨੁ ਜਾਗੈ ਸਚਿ ਲਿਵ ਲਾਵੈ ॥

ਸੋ ਜੋਗੀ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥ (SGGS:223)

‘The Yogis meditate on the Fearless Lord Night and day, they remain awake and aware, embracing love for the True Lord. Those Yogis are pleasing to my mind.’

ਬੀਣਾ ਸਬਦੁ ਵਜਾਵੈ ਜੋਗੀ ਦਰਸਨਿ ਰੂਪਿ ਅਪਾਰਾ ॥ (SGGS: 351)

‘The (true) Yogi plays upon the flute of the Word and thus sees the presence of the Infinite Lord.’

ਨਵੈ ਖੰਡ ਕੀ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਮਾਗੈ ਸੋ ਜੋਗੀ ਜਗਿ ਸਾਰਾ ॥

(SGGS:477)

‘In this world, he alone is a true Yogi who (does not wander out, but) asks for the One Lord’s Name in the body earth consisting of nine

regions.’

ਸੋ ਜੋਗੀ ਜੋ ਜੁਗਤਿ ਪਛਾਣੈ ॥

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਏਕੋ ਜਾਣੈ ॥ (SGGS:662)

‘He alone is a Yogi who understands the Way to

God. By Guru's Grace, he knows the One Lord.’

ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਉਸਤਤਿ ਨਹ ਜਾ ਕੈ ਕੰਚਨ ਲੋਹ ਸਮਾਨੋ ॥

ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੈ ਅਤੀਤਾ ਜੋਗੀ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨੋ ॥

(SGGS:685)

‘One who does not slander or praise others, who treats gold and iron alike, who is free from pleasure and pain - he alone should be called a true Yogi.’

ਏਕ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰਿ ਸਮਸਰਿ ਜਾਣੈ ਜੋਗੀ ਕਹੀਐ ਸੋਈ ॥

(SGGS:730)

‘He is called a Yogi who looks upon all with a same eye, and deems them as equal’

ਸੋ ਜੋਗੀ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਪਛਾਣੈ ਅੰਤਰਿ ਕਮਲੁ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ਥੀਆ ॥

(SGGS:940)

‘He alone is a Yogi, who understands the Guru's instructions and whose lotus -heart has bloomed.’

What should a Yogi Do?

A true Yogi should embrace contentment, humility, meditation, forgiveness, and surrendering to God's will instead of adopting certain formality of dress etc. He should lead a pure life while living in society and not forget death:

ਮੁੰਦਾ ਸੰਤੋਖੁ ਸਰਮੁ ਪਤੁ ਝੋਲੀ ਧਿਆਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਬਿਭੂਤਿ ॥

ਖਿੰਬਾ ਕਾਲੁ ਕੁਆਰੀ ਕਾਇਆ ਜੁਗਤਿ ਡੰਡਾ ਪਰਤੀਤਿ ॥

(SGGS:6) ‘Make contentment your ear-rings,

humility your begging bowl, and meditation the ashes you apply to your body. Let the thought of death be thy patched coat you wear, let the purity of virginity be your way in the world, and let faith in the Lord be your walking stick.’

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਮਨੈ ਮਹਿ ਮੁੰਦਾ ਖਿੰਬਾ ਖਿਮਾ ਹਢਾਵਉ ॥

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਭਲਾ ਕਰਿ ਮਾਨਉ ਸਹਜ ਜੋਗ ਨਿਧਿ ਪਾਵਉ ॥

(SGGS:359)

‘Let the Word of the Guru be the ear-rings in your mind, and wear the patched coat of tolerance.

Whatever the Lord does, consider that as good;

thus you shall obtain the treasure of Sehj Yoga(the spontaneous concentration of mind).

ਅੰਜਨ ਮਾਹਿ ਨਿਰੰਜਨਿ ਰਹੀਐ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਇਵ ਪਾਈਐ ॥

(SGGS:730)

‘Remaining unblemished in the midst of the filth of the world - this is the way to attain Yoga.’

ਨਾਨਕ ਜੀਵਤਿਆ ਮਰਿ ਰਹੀਐ ਐਸਾ ਜੋਗੁ ਕਮਾਈਐ ॥

(SGGS:730)

‘O Nanak, remain dead (shun bad deeds) while yet alive - practice such a Yoga.’

Advice to Yogies

Gurbani advises Yogies that is not good to wander naked in forest or on the mountains and to observe other formalities. A yogi should not be proud and he should not kill rather sublimate his basic instincts for the welfare of society. He can meet God while living an honest life of a householder:

ਨਗਨ ਫਿਰਤ ਜੋ ਪਾਈਐ ਜੋਗੁ ॥

ਬਨ ਕਾ ਮਿਰਗੁ ਮੁਕਤਿ ਸਭੁ ਹੋਗੁ ॥ (SGGS:324)

‘If Yoga could be obtained by wandering around naked, then all the deer of the forest would be liberated.’

ਤਿਹ ਜੋਗੀ ਕਉ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਨਉ ॥

ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਫੁਨਿ ਜਿਹ ਘਟਿ ਮਾਹਿ ਪਛਾਨਉ ॥

(SGGS:685)

‘TheYogi whose heart is filled with greed, emotional attachment, Maya and egotism does not know the Lord's way..’

ਮਤੁ ਭਸਮ ਅੰਧੁਲੇ ਗਰਬਿ ਜਾਹਿ ॥

ਇਨ ਬਿਧਿ ਨਾਗੇ ਜੋਗੁ ਨਾਹਿ ॥ (SGGS: (1189)

‘Do not make such a show of rubbing ashes on your body. O naked Yogi, this is not the way of Yoga!’

ਪੰਚ ਮਾਰਿ ਚਿਤੁ ਰਖਹੁ ਥਾਇ ॥

ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਕੀ ਇਹੈ ਪਾਂਇ ॥ (SGGS: (1189)

‘Subdue the five thieves (greed etc), and hold your consciousness in its place. This is the basis of the way of Yoga’

ਨਾਨਕ ਘਰਿ ਬੈਠਿਆ ਜੋਗੁ ਪਾਈਐ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਉਪਦੇਸਿ ॥

(SGGS:1420)

‘O Nanak, Yoga is obtained even while sitting in your own home, by following the Teachings of the True Guru.’

Conclusion

Gurbani does not believe in Yoga and has advised

Yogies not to go to forest and torture themselves in search of God who is everywhere. We should not hate our fellow beings rather we should live among them like a useful member of the society. No formal dress or formalities are required to meet God. A Yogi should adopt certain virtues like full faith in the Lord, humility, to keep one's body and soul pure and control his passions. One cannot unite with the Lord with mere words and formalities. Any human being with a bent of mind that is united with the Lord from within is worthy of being called a true Yogi. One who does not possess these virtues cannot claim to be a true Yogi. The Almighty is not found by baths or wandering in jungles. Gurbani teaches integration of the individual with the life of the community.

*****

LETTER TO THE EDITOR

The year was 1982. S. Parkash Singh Badal had set fire to a copy of the constitution of India, against saner advice, as a protest against its Article 25 which includes Sikhs under Hindus as a sub sect.

Now that we have a Prime Minister of his choice, his bed partners in power and the party has a majority in the Parliament, all eyes are on him to fulfill his promises. Sikhs all over the world are watching the real progress, if any he is able to achieve, on these core Sikh issues:

1. Amendment to article 25 to exclude Sikhs from the article 25, like Muslims and Christians. Granting Sikhism a distinct identity as a religion.
2. Enactment of a Sikh Personal Law, encompassing all aspects (marriage, its registration, divorce, inheritance etc etc)
3. Repealing the ordinance/law which fixed a quota for entry into armed forces based on the population of the province. Under this trick, young men of Punjab got less than 1.5% of national intake. Quite a reduction from 33% in 1947 (20% in undivided India) to 1.5 % in 1987. Merit should be the only criteria like all other civil services.

4. The progress he is able to achieve on the elimination of drug menace in Punjab and rehabilitation of those now affected.

S. Parkash Singh Badal does not have much time. The Assembly elections are not far away and his survival solely depends on his sincerity and the progress he is able to show on the above issues. All men cannot be fooled all the time.

Thanks and regards.

Col Avtar Singh (ret'd) Toronto. (1-416-290-0818).

*****

ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਇਸ ਅਜੋਕੇ ਯੁਗ ਵਿਚ (ਭਾਗ-੨੨)

Gurmat and science in present scenario (Part-22)
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਖੋਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਉਹੀ ਅੰਦਰ ਹੈ

Guru Sahib has taught to discover Akal Purk within ourselves. Whatever is in the cosmos is also present within every matter

ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬੁਧੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਢੰਗ ਅਪਨਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੀਆ ਔਜ਼ਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਰਹਿੰਣ ਲਈ ਚੰਗੇ ਘਰ ਉਸਾਰਨ ਲਗ ਪਿਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਗਿਆ। ਵਰਤਮਾਨ ਯੁਗ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਯੁਗ ਹੈ, ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨਵੀਆਂ ਤੋਂ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਈਜ਼ਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮੰਤਵ ਖੋਜ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਨਵੀਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿੱਤੀ ਤਕ ਕਦੇ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ। ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਖੋਜ ਪਦਾਰਥ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕਰ ਲਈ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਖੋਜ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਇਲਾਜ ਵੀ ਲੱਭ ਲਏ। ਪਰੰਤੂ ਇਤਨੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਤੇ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਲਉ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਖੋਜਣ ਲਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਪਰੰਤੂ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਜਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮਨੁੱਖ ਜਿਆਦਾ ਤਰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਤਾਂ ਹੀ ਸੁਖੀ ਤੇ ਸਫਲ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਮਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਤੇ ਇਲਾਜ

ਵੀ ਲੱਭੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਜਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਾਹਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ।

ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਤੁਬਕਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤੁਬਕੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਉਹੀ ਕੁਝ ਸਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਛੋਟਾ ਹਿੱਸਾ ਉਸ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ, ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪੂਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹਰੇਕ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣ ਲਈ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਦੀਵੀ ਸਬੰਧ ਜੋੜਨ ਲਈ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਰਗੇ ਗੁਣ ਪੈਂਦਾ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੰਸਾਰਕ ਡਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਕਾਇਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦਾ ਜਾਨਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਹ ਭੇਦ ਹੋਰ ਹੋਰ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਮਝ ਆਉਂਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਥਾਂ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸਦੀਵੀ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਭਭਾ ਭੇਦਹਿ ਭੇਦ ਮਿਲਾਵਾ ॥ ਅਬ ਭਉ ਭਾਨਿ ਭਰੋਸਉ ਆਵਾ ॥ ਜੇ ਬਾਹਰਿ ਸੇ ਭੀਤਰਿ ਜਾਨਿਆ ॥ ਭਇਆ ਭੇਦੁ ਭੂਪਤਿ ਪਹਿਚਾਨਿਆ ॥੩੦॥ (੩੪੨)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਜਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜੀਵ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਗਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਸਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਜਪਿਆ ਕਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਜਪਣ ਨਾਲ ਹੀ ਆਤਮਕ ਸੁਖ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਿਆ ਕਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ

ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਤਾ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਵੇਖ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਉਸ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਜੋਤਿ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆਂ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਕਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਭ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਵੇਖਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮੁ ਰਸ ਪੀਣ ਨਾਲ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਮਨ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਭਟਕਣਾ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਨ ਰੇ ਰਾਮ ਜਪਹੁ ਸੁਖੁ ਹੋਈ ॥ ਅਹਿਨਿਸਿ ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਸਰੇਵਹੁ ਹਰਿ ਦਾਤਾ ਭਗਤਾ ਸੋਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜੇ ਅੰਤਰਿ ਸੇ ਬਾਹਰਿ ਦੇਖਹੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਜੀਉ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਏਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰਿ ਦੇਖਹੁ ਘਟਿ ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਸਮੋਈ ਜੀਉ ॥੨॥ (੫੯੮, ੫੯੯)

ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ ਦੇਸਾਂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕੇ ਆਖਰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮੈਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਰੂਪੀ ਨੌ ਨਿਧ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਹੀ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਾ ਕੁਝ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ, ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਮਿਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਜਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਚਣਹਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਉਹੀ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪਏ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਰੀਰ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਵਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਸ ਦੇਸਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਉੱਪਰ ਭਟਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੱਭੋ, ਇਹੀ ਅਸਲ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਭਾਲ ਹੈ, ਇਹੀ ਅਸਲ ਮੰਦਰ ਹੈ, ਇਹੀ ਅਸਲ ਪੂਜਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪਰਮ ਤੱਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਿਰਾ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਸਮਝ ਰੱਖਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ, ਹਰੇਕ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਸਦਾ ਵੇਖਣਾ ਹੈ। ਇਹ

ਸੁਝ ਸਾਨੂੰ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡੇ ਸੋਈ ਪਿੰਡੇ ਜੋ ਖੋਜੈ ਸੋ ਪਾਵੈ ॥ ਪੀਪਾ ਪ੍ਰਣਵੈ ਪਰਮ ਤਤੁ ਹੈ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੋਇ ਲਖਾਵੈ ॥੨॥੩॥ (੬੯੫)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਸਰਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਂਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਲੈਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਧਰਮ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤਿ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਦੈਵੀ ਗੁਣ, ਰੂਪ, ਤੇ ਗੁੰਝੇ ਲਾਲ ਰਤਨ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਰੇਕ ਅੰਗ ਬਾਕੀ ਸੱਭ ਦੂਸਰੇ ਅੰਗਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪੈਰ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਤੇ ਲਿਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਲੱਤਾਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਖੜਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਮੂੰਹ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਖਾਣਾਂ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੰਦ ਖਾਣਾਂ ਚਬਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪੇਟ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੀਭ ਸੰਤਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਤੇ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਗਲਤ ਪਦਾਰਥ ਨਾ ਚਲੇ ਜਾਣ, ਅੱਖਾਂ ਰਸਤਾ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੰਨ ਸੁਣਨ ਤੇ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਦਿਮਾਗ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੋਚ ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਚਲਣ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਦਿ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਵੀ ਦੂਸਰੇ ਅੰਗ ਦੀ ਨਿੰਦਾ, ਚੁਗਲੀ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਦੂਸਰੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਠੀਕ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਰੇਕ ਅੰਗ ਦੂਸਰੇ ਅੰਗ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਾਮਨਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਸੇਵਕ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਪਨਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੇਵਕ ਇਹ ਲਾਲ ਰਤਨ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਰਵਿਆ ਹੋਇਆ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਤਾਣੇ ਤੇ ਪੇਟੇ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸੂਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸੇਵਕ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਹੀ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀਆਂ ਹੀ ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦਾ ਹੈ।

ਪਉੜੀ ॥ ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਸਭੁ ਧਰਮੁ ਹੈ ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਸਚੇ ਕੀ ਵਿਚਿ
ਜੋਤਿ ॥ ਗੁਰਜ ਰਤਨ ਵਿਚਿ ਲੁਕਿ ਰਹੇ ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕੁ ਕਢੈ
ਖੋਤਿ ॥ (੩੦੯, ੩੧੦)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਜਿਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਹੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ,

ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਸਦਕਾ ਸਦਾ ਲਈ ਸੁਹਾਗਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਸਾੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਧੰਨ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਜੇਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਦਾ ਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਲੀਨ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਖੰਡਾਂ ਮੰਡਲਾਂ ਪਾਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦਾਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇਸ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਵੀ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ॥ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਉਪਜੀ ਸਾਚਿ ਸਮਾਣੀ
॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਵਸੈ ਖੰਡ ਮੰਡਲ
ਪਾਤਾਲਾ ॥ ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਵਸੈ ਸਭਨਾ ਕਰੇ
ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ ॥ ਕਾਇਆ ਕਾਮਣਿ ਸਦਾ ਸੁਹੇਲੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਸਮਾਲਾ
॥੨॥ (੭੫੪)

ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਬਣਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਲਫਜ਼ਾ ਵਿਚ ਕਹਿ ਲਉ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਮਾਜੂਦ ਹਨ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਜੰਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਜੀ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਖਾਣੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਦਾ ਇਹ ਅਸਚਰਜ ਤਮਾਸ਼ਾ ਰਚ ਕੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਸਾਰੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਸਭ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਅਜੇਹਾ ਗਿਆਨ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੀ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦਾ ਚਾਨਣ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲਤ ਗਰਮੀ ਦੀ ਤੇ ਠੰਢ ਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਗਰਮੀ ਤੇ ਕਦੇ ਠੰਢ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਗਰਮੀ ਤੇ ਕਿਤੇ ਠੰਢ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ

ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਡਾ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ਤੇ ਅਕੱਠ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਇਹ ਅਚਰਜ ਖੇਡ ਹੈ ਕਿ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਵੀਰਜ ਤੋਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਜੰਮਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਅਜੇਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜੇਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਅਨਮੋਲ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਸਾਗਰ ਮਹਿ ਬੁੰਦ ਬੁੰਦ ਮਹਿ ਸਾਗਰੁ ਕਵਣੁ ਬੁਝੈ ਬਿਧਿ ਜਾਣੈ ॥ ਉਤਭਜੁ ਚਲਤ ਆਪਿ ਕਰਿ ਚੀਨੈ ਆਪੇ ਤਤੁ ਪਛਾਣੈ ॥੧॥ ਐਸਾ ਗਿਆਨੁ ਬੀਚਾਰੈ ਕੋਈ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਮੁਕਤਿ ਪਰਮ ਗਤਿ ਹੋਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੮੭੮, ੮੭੯)

ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਬੇੜੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਤੁਲਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਜਪ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ ਤੇ ਲੋਭ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਨੌ ਗੋਲਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਮਿਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਸੁਰਤ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਟਿਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸਦਾ ਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਵਸੀਲਾ ਹੈ, ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈ ਕੇ ਨਾਮੁ ਚੇਤੇ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮਿਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਦੇ ਫਾਹੇ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਤੇ ਤੁਰ ਕੇ ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਿਆਂ ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਬੜਾ ਆਤਮਕ ਬਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਤੇ ਤੁਰਿਆਂ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਯਾ, ਧਰਮ, ਧੀਰਜ, ਆਦਿਕ ਪੰਜੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਤਮਕ ਸਾਥੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮੁ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈ ਕੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਜੇਹਾ ਮਨੁੱਖ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਹੜਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਪਛਾਣੇ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈ ਕੇ ਇਹ ਭੇਤ ਸਮਝੋ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਇਸ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹਰੇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਭੋਗ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰੋ, ਜੋ ਕਿ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਬਣਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਤੁਰ ਕੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਥਾਂ ਵੇਖੋ। ਜੇਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡਿ ਖੰਡਿ ਸੇ ਜਾਣਹੁ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝਹੁ ਸਬਦਿ ਪਛਾਣਹੁ ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਭੋਗੇ ਭੋਗਣਹਾਰਾ ਰਹੈ ਅਤੀਤੁ ਸਬਾਇਆ ॥੧੪॥ ਗੁਰਮਤਿ ਬੋਲਹੁ ਹਰਿ ਜਸੁ ਸੂਚਾ ਗੁਰਮਤਿ ਆਖੀ ਦੇਖਹੁ ਉਚਾ ॥ ਸੁਵਣੀ ਨਾਮੁ ਸੁਣੈ ਹਰਿ ਬਾਣੀ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਰੰਗਾਇਆ ॥੧੫॥੩॥੨੦॥ (੧੦੪੧)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਹੇ ਚਤੁਰ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਮਨੁੱਖ! ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਤੇਰਾ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨ ਜਾਣ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਰੀਰ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਿਉਂ ਭੁਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਜਨ ਤਾਂ ਉੱਚੀ ਕੂਕ ਕੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹਰੇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਸਦਕਾ ਹੀ ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਸਕੇਂਗਾ।

ਪਾਂਚ ਤਤ ਕੇ ਤਨੁ ਰਚਿਓ ਜਾਨਹੁ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ ॥ ਜਿਹ ਤੇ ਉਪਜਿਓ ਨਾਨਕਾ ਲੀਨ ਤਾਹਿ ਮੈ ਮਾਨੁ ॥੧੧॥ ਘਟ ਘਟ ਮੈ ਹਰਿ ਜੂ ਬਸੈ ਸੰਤਨ ਕਹਿਓ ਪੁਕਾਰਿ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਹ ਭਜੁ ਮਨਾ ਭਉ ਨਿਧਿ ਉਤਰਹਿ ਪਾਰਿ ॥੧੨॥ (੧੪੨੭)

ਜੇ ਕਰ ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ, ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ

ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਇਸ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਜਣਾ ਹੈ।

□ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬੁਧੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

□ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਇਲਾਜ ਵੀ ਲੱਭ ਲਏ, ਪਰੰਤੂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਤੇ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਿਆ।

□ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪੂਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹਰੇਕ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ।

□ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸਦੀਵੀ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

□ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਵੇਖ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

□ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਉਸ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਜੋਤਿ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

□ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਜਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

□ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਸਰਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਲੈਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

□ ਜੇਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਦਾ ਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਲੀਨ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

□ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਖੰਡਾਂ ਮੰਡਲਾਂ ਪਾਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।

□ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਮਾਜੂਦ ਹਨ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਜੰਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਜੀ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

□ ਜੇਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਅਨਮੋਲ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਹਨ।

□ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਰੀਰ ਮੁੜ ਉਹਨਾਂ ਤੱਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਦੇ

ਝੂਠੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਿਉਂ ਭੁਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

□ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹਰੇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਉਸ ਯਾਦ ਸਦਕਾ ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਸਕੇਗਾ।

“ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਤਹਿ”

Dr. Sarbjit Singh, RH1 / E-8, Sector-8,
Vashi, Navi Mumbai - 400703
Email = sarbjitsingh@yahoo.com
Web= <http://www.geocities.ws/sarbjitsingh/>
<http://www.sikhmarg.com/article-dr-sarbjit.html>

*****

ਨਾਮ ਜੱਪਣਾ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ

ਧਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ :

ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ

ਕਿਚਨਰ, ਕੈਨੇਡਾ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣਾ, ਨਾਮ ਜੱਪਣਾ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨਤਾ, ਬਹੁਤ **importance** ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ । ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ-ਜੀਵਨ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਕਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ, ਸੱਚ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਰਬ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰ ਸਕੀਏ । ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਰੱਬ ਦਾ ‘ਰੂਪ’ ਹੀ ਬਣ ਜਾਈਏ । ਆਓ, ਸੁਣੀਏਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ, ਕੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਚੀਆ ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥ ਮਿਲ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ ੧

‘ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ, ਮਿਲ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ’ ॥

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ‘ਸਮਾਧੀ’ ਲਾ ਲੈਣੀ ਹੈ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਰਤ-ਕਮਾਈ ਕਰ, ‘ਦੱਬ ਕੇ ਵਾਹ ਤੇ ਰੱਜ ਕੇ ਖਾਹ’ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾਤੇ ਦੇ ਗੁਣ ਵੀ ਗਾਇਆ ਕਰ । ਉਸ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ, ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਵੀ ਕਰਿਆ ਕਰ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਸਾਰੀ ਭੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ।

ਉਦਮ ਕਰੋਦਿਆ ਜੀਉ ਤੂੰ ਕਮਾਵਦਿਆ ਸੁਖ ਭੁੰਚ ॥

ਧਿਆਇਦਿਆ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲੁ ਨਾਨਕ ਉਤਰੀ ਚਿੰਤ ॥ ੨

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਏਡੀ ਵਡਿਆਈ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਏਨੀ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਉਹ 'ਨਾਮ' ਕੀ ਹੈ ?

ਕੀ ਜੱਪਣਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ ?
ਆਓ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ, ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸੁਆਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ:
ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ, ਨਾਮ ਦਾ ਭਾਵ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ ?

ਆਮ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ । ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਏਸ ਨਾਮ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ 'ਨਾਮ' ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਅਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਰਜੀ ਹੋਈ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ, ਆਪਣੇ 'ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਸਰਗੁਣ' ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਭਾਵ: ਆਪਣੇ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਸਾਰਾ, ਦਿਸਦਾ ਅਤੇ ਅਣ-ਦਿਸਦਾ ਸੰਸਾਰ, ਸਭ ਕੁਝ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਗੁਣ ਹੈ ।

ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਮੈਂ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥ ੩

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਘੱਟ-ਘੱਟ ਅੰਦਰ ਵਿਆਪਕ ਹੋਕੇ, ਸੱਚ ਬਣ ਕੇ 'ਪਰਤੱਖ' ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰਗਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਰਾਹੀਂ **manifest** ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ, ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਖ਼ੁਲ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਰਸ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ॥

ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥ ੪

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਪਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ, ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਭਟਕਣਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭਗਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਰੱਬੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਨ ।

ਜਿਵੇਂ: -- ਪਰਮਾਤਮਾ ਇੱਕ ਹੈ, ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ, ਨਿਰਭਓ ਅਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਬੇਅੰਤ ਰੱਬੀ ਗੁਣ ਹਨ । ਗੁਰ-ਬਾਣੀ ਰੱਬੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਹੈ ।

ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਮਲੀ ਰੂਪ-ਨਾਮੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ, ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਨਾਮ ਦੇ ਭਾਵ-ਅਰਥ ਬੜੇ ਹੀ ਕਮਾਲ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹਨ । ਆਓ ਸੁਣੀਏ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ: 'ਨਾਮ ਦਾ ਅਸਲੀ **translation** ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਪਣੇ ਆਪ ਚਮਕੇ-

ਮਤਲਬ ਇਹ, ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਹਰ ਕੰਮ, ਹਰ ਗੱਲ, ਹਰ ਚਾਲ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਚਾਲ ਵਾਂਗ ਹੋਵੇ । ਨਾਮ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸਹਿਜ-ਅਵਸਥਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਨਿਖੌਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾ, ਲੋਕ ਲਾਜ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਆਡੰਬਰ, ਫੋਕੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਝੂਠੇ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ **automatically** ਉੱਡ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਏ ਹਨ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜੱਪਦਾ ਸਗੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਵਾਕਾਰ ਨੂੰ (ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ) ਵਧਾਂਦਾ ਹੈ । --

ਨਾਮ-ਜੱਪਣਾ, 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਮਨ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਾਮ ਨਾਲ ਦੁਨਿਆਵੀ ਖਿਚੜੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ 'ਸੱਚ ਝੂਠ' ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਗੁਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ' । ਪ

ਨਾਮ ਜੱਪਣਾ ਜਾਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਿਉਂ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ?
ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀ ਇਹ ਫਿਤਰਤ ਹੈ **nature** ਹੈ, ਮਨ ਦਾ ਇਹ ਸੁਭਾਉ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਖਿਆਲ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਤੇ ਦਿਲੋਂ ਯਾਦ ਕਰੀਏ, ਉਹ ਖਿਆਲ ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਵਾਰ ਵਾਰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਟਿਕ ਕੇ, ਸਾਡਾ ਸੁਭਾਉ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਣ ਕੇ, ਸਾਡੀ **personality** ਬਣ ਕੇ ਸਾਡੇ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ, ਸਾਡੇ **action** ਰਾਹੀਂ ਉੱਭਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:

ਕਰਮ ਧਰਤੀ ਸਰੀਰੁ ਜੁਗ ਅੰਤਰਿ ਜੋ ਬੋਵੈ ਸੋ ਖਾਤਿ॥ ੬

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਾਂਗੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਰੱਬੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ, **Divine attributes** ਨਾਲ **attune** ਹੁੰਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਰੱਬ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੁਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ । ਅਸੀਂ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਤੇ ਆਕੜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਰੱਬੀ ਰਜਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਸਿੱਖਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ । ਦਰਅਸਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । 'ਹਰਿ ਜਨ' ਬਣਾਇਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸੋ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ਕ ਮਨੁੱਖ, ਇੱਕ **ideal person** ਜਾਂ ਸਿੱਖ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉੱਤਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ :

ਹਰਿ ਜਨੁ ਐਸਾ ਚਾਹੀਐ ਜੈਸਾ ਹਰਿ ਹੀ ਹੋਇ ॥ ੭

ਜਦੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗੁਣ, ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸੱਭੀ ਸੱਚ ਵਿੱਚ 'ਗੜ੍ਹਦੇ' ਜਾਣਗੇ, ਸਾਡੀ **thought** ਵਿੱਚ **engrossed** ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਭਾਈ-ਚਾਰੇ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਕੌਮ ਲਈ ਗੁਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਬਣਕੇ ਜੀਣਾ ਆਰੰਭ ਦਿਆਂਗੇ । ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ ਜੀਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਕੇ, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਜੀਣ ਜੋਗੇ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ । ਇਹੋ ਨਾਮ ਜੱਪਣ,

ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ, ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਪਾਠ ਕਰਨ-ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਲਾਭ ਹੈ ।

ਕੋਈ ਖਿਆਲ, ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਉਨਾ ਚਿਰ ਗੁਣਕਾਰੀ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ, ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਕਿਸੇ action ਰਾਹੀਂ practice ਵਿੱਚ ਲਿਆਕੇ ਵਰਤਿਆ ਨਾ ਜਾਏ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਮਲ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾ ਬਾਜੀਆਂ ਤੋਂ ਅਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਮਨ ਪਰਚਾਵਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਕਰਕੇ, ਸੱਚ ਜੀਣਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਰੱਬ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ ਹਨ, ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ 'ਲੋ' ਵਿੱਚ ਚਲਦਿਆਂ ਸੱਚ ਜੀਣਾ ਸਿੱਖਣਾ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ 'ਸੱਚ-ਜੀਣਾ' ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਜੀਣਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ । ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ :

ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭ ਕੇ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰ ॥ ੮

ਅਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਕੌਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜੇ ਛਾਣ-ਬੀਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ । ਏਸੇ ਸਾਲ ੬ ਜੂਨ (੨੦੧੪) ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੇ ਕੁੱਝ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ Leadership ਦਾ character ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ, spontaneously, automatically ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਅਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ, ਪਾਠ-ਪੂਜਾ, ਨਿੱਤ-ਨੇਮ, ਸੁੱਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ, ਨਾਮ-ਜੱਪਣ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਆਦਿ ਦੇ 'ਚੱਲੀਸੇ' ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ । ਪੂਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ । ਪਰ ਕਿਰਦਾਰ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖ, ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ।

ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ, ਵਿਚਾਰ ਪੱਖੋਂ 'ਖੜੋਤ' ਆ ਚੁਕੀ ਹੈ, stagnation ਆ ਚੁਕੀ ਹੈ । ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਕਮੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਸਾਡੇ ਬਹੁਤੇ ਪਾਠ-ਧਰਮ-ਕਰਮ ਆਦਿ, ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਮਲ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਕ 'ਭੇਖ' ਜਿਹਾ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਧਰਮੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪੈ ਚੁਕਾ ਹੈ । ਇਸ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ, ਆਪਾ-ਚੀਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, self analysis ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ :

ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਆਪਾ ਚੀਨੈ ਮਿਟੈ ਨ ਭਰਮ ਕੀ ਕਾਈ ॥ ੯

ਸਾਡੇ ਮੰਨਾਂ ਅੰਦਰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਪਏ ਹੋਏ ਵਹਿਮਾਂ, ਭਰਮਾਂ, ਨਿੰਦਾ-ਚੁਗਲੀ, ਗੁੱਸੇ-ਗਿਲੇ, ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਪਏ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ, ਮਿਲ ਬੈਠਣਾਂ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਹੈ,

ਨਾਮ ਜੱਪਣਾ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੋ ਰੱਬ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਹੈ । ਵਾਰ ਵਾਰ ਧਿਆਉਂਦਿਆਂ, ਸਹਿਜ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਜੀਣਾ, ਨਿਸ-ਚਿੰਤ ਹੋਕੇ ਜੀਦਿਆਂ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣਾ ਹੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ ਹੈ । ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧ ਪਰਹਰੁ ਪਰਨਿੰਦਾ ਲਬੁ ਲੇਭੁ ਤਜਿ ਹੋਹੁ ਨਚਿੰਦਾ ॥

ਭ੍ਰਮ ਦਾ ਸੰਗਲ ਤੋੜਿ ਨਿਰਾਲਾ' ਹਰਿ ਅੰਤਰਿ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇਆ ॥

ਆਨੰਦ ਰੂਪੁ ਅਨੂਪੁ ਸਰੂਪਾ ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਦੇਖਾਇਆ ॥ ੧੦

ਹਵਾਲੇ:

੧ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ., ਪੰਨਾ ੧੨

੨ਉਹੀ ., -----, ਪੰਨਾ ੫੨੨

੩ਉਹੀ ., -----, ਪੰਨਾ ੨੧

੪ਉਹੀ ., -----, ਪੰਨਾ ੪੬੨

ਪਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ., ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਮਲੀ ਰੂਪ, ਲੇਖਕ,

ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ 'ਦਲਾਵਰੀ', ਪੰਨੇ ੨੨ ਤੋਂ ੨

੬ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ., ਪੰਨਾ ੧੮

੭ਉਹੀ ., -----, ਉਹੀ, -----, ਪੰਨਾ ੧੩੧੧੨੨-

੮ਉਹੀ ., -----, ਪੰਨਾ ੬੨

੯ਉਹੀ ., -----, ਪੰਨਾ ੬੮੪

੧੦ਉਹੀ ., -----, ਪੰਨਾ ੧੦੪੧੧੦੪੨ -

*****

ਪੁਤੀ ਗੰਦੁ ਪਵੈ ਸੰਸਾਰਿ

ਡਾ: ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ (ਕੈਨੇਡਾ)

ਨੋਟ: ਇਹ ਲੇਖ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹਨ ਜੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਗਿਆਨ ਵੰਡਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਇਸ ਪਿੰਡ ਭਾਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡੇਰੇ (ਫਾਰਮ-ਹਾਊਸ) ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇ ਨਿਵਰਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

“ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਧੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ

ਕਿਉਂ ਚੰਗਾ ਆਖਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਧੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ? ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਰਕ ਵਰਗੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ?" ਇੱਕ ਨੈਜ਼ੁਆਨ ਬੀਬੀ ਜਾਗੀਰ ਕੋਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਛਲਕਦੇ ਸਾਫ਼ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ॥

“ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਮੈਂ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ॥ ਕਈ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵੀ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੇ ਸੁਣੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬੜੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ “ਪੁੱਤੀ ਗੰਢ ਪਵੇ ਸੰਸਾਰ”॥ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਜੀਉਣਾ ਮੁਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਈ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ॥ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤੇ ਸਹੀ ਸਹੀ ਚਾਨਣ ਪਾਉ॥” ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਬੀਬੀ ਜਾਗੀਰ ਕੋਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦੇ, ਇੱਕ ਸਿਆਣੀ ਉਮਰ ਦੀ ਬੀਬੀ ਬਲਵੰਤ ਕੋਰ ਨੇ ਵੀ ਬੀਬੀ ਜਾਗੀਰ ਕੋਰ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ॥ “ਬੀਬੀ ਜੀ ਲਗਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਅਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਦੁਖਾਇਆ ਹੋਵੇ॥ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ॥ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜੇ ਕਰ ਕੁਝ ਅਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੀ ਜਾਣ ਤਾਂ॥ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ॥” ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਖੀ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਬੇੜ ਹਲਕਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ॥”

ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ

“ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਕਰੀਏ ਆਉ ਉਸ ਕਰਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਸਿਰਜਣੀ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਲਈਏ॥ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਰਦ ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਲੋੜ ਹੈ॥ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਇਕੱਲੇ ਮਰਦ ਜਾਂ ਇਕੱਲੀ ਨਾਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ॥ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਜਾਨਦਾਰ ਦੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਮਰਦ ਅਤੇ ਨਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਬਨਾਸਪਤੀ ਦੇ ਹਰ ਪੌਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ॥ ਸੇ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਜਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਿਯਮ ਹੈ॥ ਹੁਣ ਇਹ ਸੋਚੋ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਗਟ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦੇਣ, ਉਹ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ

ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਨਜਾਣ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸੋਚਕੇ ਅਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਘੋਰ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ॥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਸੂਰ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਰਹੇ॥

ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਾਂ ਸਮਝਣਾ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਨਾਲ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਵਨ ਸਲੋਕ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਕਰੇ ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੋਈ ਉਣਤਾਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ॥ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਬਾਂਸ ਵਿੱਚ ਫੂਕ ਮਾਰਿਆਂ ਉਸ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਫੂਕ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਜਾਈਂ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ॥

ਕਬੀਰ ਜੀ (158)॥

ਕਬੀਰ ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਆ ਕਰੈ ਜਉ ਸਿਖਾ ਮਹਿ ਚੂਕ॥

ਅੰਧੇ ਏਕ ਨ ਲਾਗਈ ਜਿਉਂ ਬਾਂਸ ਬਜਾਈਐ ਫੂਕ॥

ਬਿਲਕੁਲ ਇਹੀ ਗੱਲ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ॥ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਬਿਲਕੁਲ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ॥ ਤਾਂ ਹੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਹੀ ਸੁਣਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਪਉੜੀਆਂ ਕੇਵਲ ਸਹੀ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਤੇ ਹੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ; ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਵ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ॥

ਜਪੁਜੀ (ਪਉੜੀ 9)॥

ਸੁਣਿਐ ਈਸਰੁ ਬਰਮਾ ਇੰਦੁ॥ ਸੁਣਿਐ ਮੁਖਿ ਸਲਾਹਣ ਮੰਦੁ॥

ਸੁਣਿਐ ਜੇਗ ਜੁਗਤ ਤਨਿ ਭੇਦ ਸੁਣਿਐ ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵੇਦੁ॥

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥ ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ॥

ਨਾਰੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ

ਸਾਡੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਦੇ

ਹੀ ਨਹੀਂ ॥ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ॥ ਨਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਚੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ॥ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਆਪ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਸੁਣ ਚੁੱਕੇ ਹੋਵੇਗੇ ॥

□ ਸਲੋਕ ਮ:1 (473) ॥ ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਨਿੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ॥ ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੇਸਤੀ ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ ॥ ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਾਨੁ ॥ ਸੇ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ (ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ) ॥ ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡੁ ਉਪਜੈ ਭੰਡੈ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਭੰਡੈ ਬਾਹਰਾ ਏਕੇ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥

ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਨਾਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਆਪ ਸਦਾ ਹੀ ਨਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵਧਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਸਦਾ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ॥ ਜਦ ਬਾਬਰ ਨੇ ਐਮਨਾਬਾਦ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਪੱਤ ਕੀਤਾ ॥ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੋਮਲ ਮਨ ਤੜਪ ਉੱਠਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਪੀੜ ਇਉਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੀ ॥

□ ਆਸਾ ਮ:1 (ਅਸਟਪਦੀ, 417) ॥ ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਜਿਨ ਸਿਰਿ ਸੋਹਨਿ ਪਟੀਆ ਮਾਗੀ ਪਾਇ ਸੰਧੂਰੁ ॥ ਸੇ ਸਿਰ ਕਾਤੀ ਮੁੰਨੀਅਨਿ ਗਲ ਵਿਚਿ ਆਵੈ ਧੂੜਿ ॥ ਮਹਲਾ ਅੰਦਰਿ ਹੋਦੀਆ ਹੁਣਿ ਬਹਣਿ ਨ ਮਿਲਨਿ ਹਦੂਰਿ ॥ 1 ॥ ---- ਜਦਹੁ ਸੀਆ ਵੀਆਹੀਆ ਲਾੜੇ ਸੋਹਨਿ ਪਾਸਿ ॥ ਹੀਡੋਲੀ ਚੜਿ ਆਈਆ ਦੰਦ ਖੰਡ ਕੀਤੇ ਰਾਸਿ ॥ ਉਪਰਹੁ ਪਾਣੀ ਵਾਰੀਐ ਝਲੇ ਝਿਮਕਨਿ ਪਾਸਿ ॥ 2 ॥ ਇਕੁ ਲਖੁ ਲਹਨੁ ਬਹਿਠੀਆ ਲਖੁ ਲਹਨੁ ਖੜੀਆ ॥ ਗਰੀ ਛੁਹਾਰੇ ਖਾਦੀਆ ਮਾਣਨੁ ਸੇਜੜੀਆ ॥ ਤਿਨੁ ਗਲਿ ਸਿਲਕਾ (ਫਾਹੀਆਂ) ਪਾਈਆ ਤੁਟਨਿ ਮੇਤਸਰੀਆ ॥ 3 ॥

ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਕੇ ਉਚਾਰੇ ਹਨ ॥ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਇਹ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਸਰਵਣ ਕਰੋ ॥

□ ਆਸਾ ਮ:1 (349) ॥ ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥ ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ ॥ ਸਾਚੇ ਨਾਮ ਕੀ ਲਾਗੈ ਭੂਖ ॥ ਤਿਤੁ ਭੂਖੈ ਖਾਇ

ਚਲੀਅਹਿ ਦੂਖ ॥ 1 ॥ ਸੇ ਕਿਉ ਵਿਸਰੈ ਮੇਰੀ ਮਾਇ ॥ ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਚੈ ਨਾਇ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਪਾਵਨ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ ॥ ਪਰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ॥ ਮਾਤਾ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ॥

ਜਿਹੜਾ ਅਗਲਾ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾਂ ਉਂਵ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਪਰਭ ਵਿੱਚ ਉਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ, ਬਾਕੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਧੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥

□ ਸੋਰਠਿ ਮ:1 (596) ॥ ਮਾਇ ਬਾਪ ਕੇ ਬੇਟਾ ਨੀਕਾ ਸਸੁਰੈ ਚਤੁਰੁ ਜਵਾਈ ॥ ਬਾਲ ਕੰਨਿਆ ਕੇ ਬਾਪੁ ਪਿਆਰਾ ਭਾਈ ਕੇ ਅਤਿ ਭਾਈ ॥ ਹੁਕਮੁ ਭਇਆ ਬਾਹਰੁ ਘਰੁ ਛੋਡਿਆ ਖਿਨ ਮਹਿ ਭਈ ਪਰਾਈ ॥

□ ਆਸਾ ਮ:1 ਅਸਟਪਦੀ (416) ॥ ਗੁਰੁ ਸੇਵੇ ਸੇ ਠਾਕੁਰ ਜਾਨੈ ॥ ਬੰਧਨ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੰਸਾਰਿ ॥ ਬੰਧਨ ਸੁਤ ਕੰਨਿਆ ਅਰੁ ਨਾਰਿ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਮੋਹ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਬੰਧਨ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਇਥੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਂ, ਪਿਉ, ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮੋਹ ਨੂੰ ਬੰਧਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਧੀ ਦੇ ਮੋਹ ਨੂੰ ਉਨਾਂ ਹੀ ਵੱਡਾ ਬੰਧਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ॥ ਧੀ ਦੇ ਮੋਹ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਘਟਾਈ ਨਹੀਂ ॥

ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਉੱਚਾ ਢੰਡੇਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜੇਤ ਹੈ ਜੇ ਮਰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਰ ਜੁਲਮ ਦੀ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ॥ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੋ:

□ ਗਉੜੀ ਅਸਟਪਦੀ ਮ:1 (223) ॥ ਦੂਜੀ ਦੁਰਮਤਿ ਆਖੈ ਦੇਇ ॥ ਆਵੈ ਜਾਇ ਮਰਿ ਦੂਜਾ ਹੋਇ ॥ 2 ॥ ਧਰਣਿ ਗਗਨਿ ਨਹ ਦੇਖਉ ਦੇਇ ॥ ਨਾਰੀ ਪੁਰਖ ਸਬਾਈ ਲੇਇ ॥ ----

ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਸਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਪੁਰਖ ਜਾਂ ਕੀ ਨਾਰੀ ਸਭ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੇਤ

ਰੈ॥

□ ਮਾਰੂ ਸੇਲਰੇ ਮ:1 (1020)॥ ----- ਆਪੇ ਪੁਰਖੁ ਆਪੇ ਹੀ ਨਾਰੀ॥
ਆਪੇ ਪਾਸਾ ਆਪੇ ਸਾਰੀ॥ ਆਪੇ ਪਿੜ ਬਾਧੀ ਜਗੁ ਖੇਲੇ ਆਪੇ ਕੀਮਤਿ
ਪਾਈ ਹੇ॥-----

ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਚੋਪੜ ਦੀ ਖੇਡ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖੀ ਨਰਦਾਂ ਪੁੰਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ॥ ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ॥ ਹਰ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਹਰ ਨਾਰੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਕਰਦਾ ਹੈ॥

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਤੀ ਦੀ ਕੋਝੀ ਰਸਮ ਨੂੰ ਵੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਿੰਦਿਆ॥ ਬਾਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਉੱਚੇ ਵੀਚਾਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ-ਕਦਮ ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ॥ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਸਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ॥ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕੁਝ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ “ਮੰਜੀਆਂ” ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ॥ ਆਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ 23 ਮੰਜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਨਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ॥ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬੜੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ॥

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਰਸਾਈ॥ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਸਰਵਣ ਕਰੇ॥

□ ਗਉੜੀ ਮ:4 (166)॥ ਕਿਰਸਾਣੀ ਕਿਰਸਾਣੁ ਕਰੇ ਲੇਚੈ ਜੀਉ ਲਾਇ॥ ਹਲ ਜੇਤੇ ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਮੇਰਾ ਪੁਤ ਧੀ ਖਾਇ॥ ਤਿਉ ਹਰਿ ਜਨੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਕਰੇ ਹਰਿ ਅੰਤਿ ਛਡਾਇ॥

ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਮਰਦ ਨਾਲੋਂ ਹੀਣੀ ਜਾਂ ਕੁਲੱਛਣੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ॥”

ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਅਤੇ ਸਮਲਿੰਗਤਾ

“ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀਰ ਭੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇ?” ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੁੜਤੇ ਦਾ ਕਾਲਰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ॥

“ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੇਵਲ ਪੁੱਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਸਾਰਕ ਗੰਢ ਪੈਣ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ?” ਬੀਬੀ ਜਾਗੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਅਜੇ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ॥

“ਬੀਬੀ ਜੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਉਹ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਸਾਂਝਾ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਉਥੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ” ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ॥

“ਜਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਰਸਮਾਂ ਜਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੁ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਪਰਚੱਲਤ ਹੋਣ॥ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੀਚਾਰ ਦੀ ਛੇਤੀ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ॥ ਪਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਜਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਜਾਂ ਝੂਠੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗ਼ਰਜ਼ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਉਹ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕੜੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜਾਂ ਭਗਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ॥ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਰਸਮਾਂ ਜਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਵੀਚਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ॥ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਗ਼ਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਅਨਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ॥ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਦੋ ਕੁ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਆਪ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਾਂਗਾ॥

□ ਵਡਹੰਸੂ ਮ:1 (557)॥ ਅਮਲੀ ਅਮਲੁ ਨਾ ਅੰਬੜੈ ਮਛੀ ਨੀਰੁ ਨ ਹੋਇ॥ ਜੇ ਰਤੇ ਸਹਿ ਆਪਣੈ ਤਿਨ ਭਾਵੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥ ਹਉ ਵਾਰੀ ਵੰਞਾ ਖੰਨੀਐ ਵੰਞਾ ਤਉ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਨਾਵੈ॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਅਮਲੀ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਮਲੀ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਅਮਲ ਨਾਂ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰਨੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੜਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ॥ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ॥ (ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਤੇਰਾ ਭਗਤ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)॥ ਪਰ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਸੁਖਾਵਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ॥

ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ॥ ਆਪ ਤਾਂ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ॥ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉੱਕਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇ ਰੱਬ ਦਾ ਕੋਈ ਭਗਤ ਉਸਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਨਾਂ ਜੁੜ ਸਕੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਮਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਅਮਲੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ॥ ਸੇ ਉਦਾਹਰਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ॥ ਇਹ ਅਗਲਾ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸੁਣੋ:

□ ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮ:4 (163-4)॥ ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਪੰਡਿਤੁ ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਪੜਿਆ॥ ਜੇਗੀ ਗੋਰਖੁ ਗੋਰਖੁ ਕਰਿਆ॥ ਮੈ ਮੂਰਖੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਪੜਿਆ॥1॥ --- ਖੜੀ ਕਰਮ ਕਰੇ ਸੂਰਤਣੁ ਪਾਵੈ॥ ਸੂਦੁ ਵੈਸੁ ਪਰ ਕਿਰਤਿ ਕਮਾਵੈ॥ ਮੈ ਮੂਰਖੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਛਡਾਵੈ॥

ਅਨਜਾਣ ਲੋਕ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਸੂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ॥ ਪਰ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ॥ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਭਾਵ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਨੀਵੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਤਰਖਾਣ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਠਹਿਰੇ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇੱਕ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੇ ਮਿਰਾਸੀ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ॥ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸੂਦਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣਗੇ? ਉੱਤਰ ਮਿਲੇਗਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ॥ ਪਿਛਲੇ ਸ਼ਬਦ ਵਾਂਗ, ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੋਕ ਸੂਦਰਾਂ ਨਾਲ ਜੇ ਵਰਤਾਉ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸੂਦਰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ

ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਟੱਬਰ ਪਾਲਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹਾਂ॥ ਅਮਲੀ ਅਤੇ ਸੂਦਰ ਕੇਵਲ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੁ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਵੇ॥ ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੂਰਖ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਗ਼ਲਤ ਅਰਥ ਕਰ ਕੇ ਸਗੋਂ ਉਲਟਾ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭੰਬਲ-ਭੂਸੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ॥

ਇਹਨਾਂ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਗੋਚਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ “ਅਮਲੀ” ਅਤੇ “ਸੂਦਰ” ਵਰਤੇ ਹਨ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਮਰਦਾਂ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ॥ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਸਮਲਿੰਗੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰਦ ਅਤੇ ਨਾਰੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ॥ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਪੁਲਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਲਿੰਗਾਂ, ਭਾਵ ਮਰਦ ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਸਾਂਝੀ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ॥ ਇਕੱਲੇ ਮਰਦ ਹੀ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਨਾਰੀਆਂ ਵੀ ਉਨੇਂ ਹੀ ਅਮਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ “ਅਮਲ” ਅੱਡ ਅੱਡ ਹੋਣ॥ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਦਰ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਲੋਕ ਕੇਵਲ ਮਰਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਨਾਰੀਆਂ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ॥ ਅਜਿਹੀ ਸਮਲਿੰਗਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਗੇ॥

□ ਧਨਾਸਰੀ ਮ:1 (660)॥ ਹਮ ਆਦਮੀ ਹਾ ਇਕ ਦਮੀ ਮੁਹਲਤਿ ਮੁਹਤੁ ਨ ਜਾਣਾ॥ ਨਾਨਕੁ ਬਿਨਵੈ ਤਿਸੈ ਸਰੇਵਹੁ ਜਾ ਕੇ ਜੀਅ ਪਰਾਣਾ॥1॥ ਅੰਧੇ ਜੀਵਨਾ ਵੀਚਾਰਿ ਦੇਖਿ ਕੇਤੇ ਕੇ ਦਿਨਾ॥1॥ ਰਹਾਉ॥

ਕੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ “ਆਦਮੀ” ਇਕੱਲੇ ਮਰਦਾਂ ਲਈ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਨਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਮੁਨਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਦਿਨ॥ ਕੀ ਨਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਮੁਨਿਆਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਸਮਾਂ ਨਿਸਚਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਸ਼ਬਦ “ਆਦਮੀ” ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਲਿੰਗਾਂ ਵਾਸਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ?

ਅਗਲਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸੁਣੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦ “ਨਰ” ਵਰਤਦੇ ਹਨ॥ ਪਰ ਕੀ ਇਹੋ

ਹੀ ਵੀਚਾਰ ਨਾਰੀਆਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ?

□ ਸਲੋਕ ਮ:1 ਵਾਰਾ ਤੇ ਵਧੀਕ॥ ਮਨਹੁ ਜਿ ਅੰਧੇ ਘੂਪ ਕਹਿਆ
ਬਿਰਦੁ ਨ ਜਾਣਨੀ॥ ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਊਧੈ ਕਵਲਿ ਦਿਸਨਿ ਖਰੇ ਕਰੂਪ॥
ਇਕਨਾ ਸਿਧਿ ਨ ਬੁਧਿ ਨ ਅਕਲਿ ਸਰ ਅਖਰ ਕਾ ਭੇਉ ਨ ਲਹੰਤਿ॥
ਨਾਨਕ ਤੇ ਨਰ ਅਸਲਿ ਖਰ ਜਿ ਬਿਨੁ ਗੁਣ ਗਰਬੁ ਕਰੰਤ॥

ਕੀ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੰਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੇਵਲ ਮਰਦ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ,
ਨਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਾਰੀਆਂ ਵੀ ਹੰਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ
ਹਨ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ “ਨਰ” ਦੇਵਾਂ ਹੀ ਲਿੰਗਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ
ਭਾਵ ਮਰਦ ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਹੈ॥

ਜਿਵੇਂ ਆਪਾਂ ਅਗਲੇ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਨੇਟ ਕਰਾਂਗੇ, ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ
ਦਰੋਪਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵੀ ਦਰੋਪਦ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਉਸਦਾ
ਸੁਤ (ਪੁੱਤਰ) ਲਿਖਦੇ ਹਨ॥ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ
ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵੀਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਪਾਵਨ
ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੁੱਤ ਬੱਚੇ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਨਾਂ ਕੇਵਲ ਪੁੱਤਰ
ਵਾਸਤੇ ਹੀ॥

□ ਗੰਡ ਨਾਮਦੇਉ ਜੀ (874)॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਤ ਮਿਟੇ ਸਭਿ ਭਰਮਾ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਲੈ ਊਤਮ ਧਰਮਾ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਤ ਪੂਤਨਾ ਤਰੀ॥
ਬਾਲਘਾਤਨੀ (ਬੱਚੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ) ਕਪਟਹਿ ਭਰੀ॥ ਸਿਮਰਨ ਦ੍ਰੋਪਦ
ਸੁਤ ਉਧਰੀ॥ ਗਊਤਮ ਸਤੀ ਸਿਲਾ ਨਿਸਤਰੀ॥-

ਨੇਟ: ਪੂਤਨਾ ਇੱਕ ਚੰਦਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੀ ਜਿਸਨੂੰ ਕੰਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ
ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ॥

ਦ੍ਰੋਪਦੀ ਰਾਜੇ ਦ੍ਰੋਪਦ ਦੀ ਧੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਅਰਜੁਨ ਨੇ
ਸਵੰਬਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਂ ਹੀ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨਾਲ
ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ॥

ਗਊਤਮ ਸਤੀ ਗੰਤਮ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ ਜਿਸਨਾਲ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤੇ
ਨੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਭੋਗ ਕੀਤਾ ਸੀ॥ਪਿੱਛੋਂ ਜਦ ਰਿਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ
ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦੇ ਕੇ ਪੱਥਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਦਾ
ਉਧਾਰ ਅਗਲੇ ਯੁਗ (ਤ੍ਰੇਤਾਂ) ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ॥

ਸੋ ਇਸ ਸਾਰੀ ਵੀਚਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਦੇ
ਹਨ॥

(1). ਕਿਸੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ
ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ
ਸਾਹਿਬਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ
ਸਮਝਦੇ ਹਨ॥ ਉਹ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ
ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ॥

(2). ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਹੀ ਰਵਾਇਤ ਚੱਲਦੀ ਆ
ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਮਾਨਵਤਾ
ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਥੇ “ਪੁਲਿੰਗ” ਨੂੰ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ॥
ਪਰ ਹਰ ਥਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਲਿੰਗ – ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ- ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ॥
ਦੋਵਾਂ ਲਿੰਗਾਂ ਦੀ ਅੱਡ ਅੱਡ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਆਧਾਰ
ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਰਾਜਸੀ ਚਾਲ ਹੀ ਹੈ॥

ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਉ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਉਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਦੇ
ਗ਼ਲਤ ਅਰਥਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ
ਰੱਖਿਆ ਹੈ॥

□ ਮ:1 ਵਾਰ ਮਾਝ (143)॥ ਕੈਹਾ ਕੰਚਨੁ ਤੁਟੈ ਸਾਰੁ॥ ਅਗਨੀ ਗੰਢੁ
ਪਾਏ ਲੇਹਾਰੁ॥ਗੋਰੀ ਸੇਤੀ ਤੁਟੈ ਭਤਾਰੁ॥ ਪੁਤੀ ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਸੰਸਾਰਿ॥
ਰਾਜਾ ਮੰਗੈ ਦਿਤੇ ਗੰਢੁ ਪਾਇ॥ ਭੁਖਿਆ ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਜਾ ਖਾਇ॥ਕਾਲ੍ਹਾ
ਗੰਢੁ ਨਦੀਆ ਮੀਹ ਝੋਲ॥ ਗੰਢੁ ਪਰੀਤੀ ਮਿਟੇ ਬੋਲ॥ ਬੇਦਾ ਗੰਢੁ ਬੋਲੇ
ਸਚੁ ਕੋਇ॥ ਮੁਇਆ ਗੰਢੁ ਨੇਕੀ ਸਤੁ ਹੋਏ॥ ਏਤੁ ਗੰਢੁ ਵਰਤੈ ਸੰਸਾਰੁ॥
ਮੂਰਖ ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਮੁਹਿ ਮਾਰ॥ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਸਿਫਤੀ
ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਦਰਬਾਰਿ॥

ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੇ
ਤ੍ਰੇੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਤ੍ਰੇੜ ਜਾਂ
ਦੂਰੀ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ॥ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ
ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ॥ “ਏਤੁ ਗੰਢੁ ਵਰਤੈ
ਸੰਸਾਰ” ਇਹ ਪਾਵਨ ਪੰਕਤੀ ਤੁਹਾਡਾ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦੀ ਹੈ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਮੈਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਵਰਤਣ ਹਨ॥ ਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ॥ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਵੀਚਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, “ਪ੍ਰਤੀ” ਦਾ ਭਾਵ ਇਕੱਲਾ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਨਹੀਂ॥ ਬਾਕੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਸ਼ਬਦ “ਪ੍ਰਤੀ” ਦੇਵਾ ਲਿੰਗਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵ ਹੈ ਬੱਚੇ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਦੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਹ ਦੂਰੀ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ॥ ਪਰ ਜੇ ਕਰ ਕੋਈ ਅਨਜਾਣ ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਜਿਦ ਵੀ ਕਰੇ ਕਿ “ਪ੍ਰਤੀ” ਦਾ ਭਾਵ ਕੇਵਲ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਰਤਾਵ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਵੀਚਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ॥ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ॥

ਸੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਧੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਵੱਡੀ ਭੁੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੈ॥” ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੁਹਣਾ ਦਾੜ੍ਹਾ ਸੁਆਰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਵਿਖਿਆਨ ਖਤਮ ਕੀਤਾ॥

“ਕਿਸੇ ਵੀਰ ਜਾਂ ਭੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਆਲ ਹੋਵੇ?” ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁਝ ਘੁੱਟ ਭਰੇ॥

“ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਆਪਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ॥ ਆਪ ਨੇ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਕੇ ਜਿਸ ਸੁਹਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੰਨਵਾਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ॥ ਮੈਂ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਸਾਡੇ ਤੇ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ॥ ਸਾਡੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਹਲੇ ਪਣ ਅਤੇ ਬੇਵਕੂਫੀ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ॥” ਬੀਬੀ

ਬਲਵੰਤ ਕੋਰ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲ ਤੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ॥

“ਬੀਬੀ ਜੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ॥ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਦਾ ਮਨ ਹਲਕਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ

ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ ਉਪਜਾਉਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਹਾਂ॥ ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ॥” ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਈਕ ਤੇ ਆ ਗਏ॥

ਭਾਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੱਜ ਕੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਹਿੰ ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਹੀ ਹਨ ਜੁ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਧੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਹਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ॥ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ॥ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਈ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ॥

“ਬੇਲੇ ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ” ਦੇ ਬੁਲੰਦ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਭੇਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ॥

ਲੰਗਰ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ॥

*****

SIKHS ATTEND HISTORIC PEOPLE'S CLIMATE MARCH IN NEW YORK

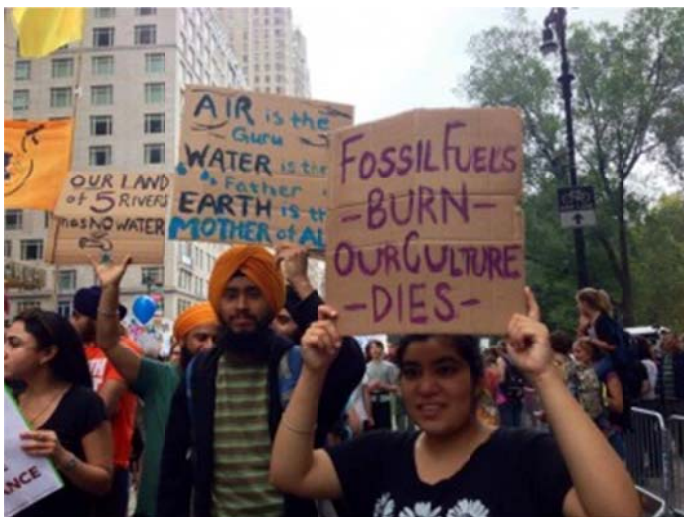
By [Bandana Kaur, The Langar Hall](#) - September 24, 2014

NEW YORK, USA (September 24, 2014)—In honor of the Sikh concern for preserving ‘Mata Dharat’ (**Mother Earth**), Sikhs from cities across the northeast joined the People’s Climate March in New York City on September 21st, the largest mass movement for climate justice in history. World leaders came to New York City for a UN summit on the climate crisis. The world is urging governments to support an ambitious global agreement to dramatically reduce global warming pollution.

With our future on the line and the whole world watching, we took a stand to bend the course of history. We took to the streets to demand the world we know is within our reach: a world with an economy that works for people and the planet; a world safe from the ravages of climate change; a world with good jobs, clean air and water, and healthy communities.

We march because **Sikhi affirms the sanctity of the Earth**. We march because the ecological basis of Sikhi rests in the understanding that the **Creator (‘Qadir’) and the Creation (‘Qudrat’) are One**. The **Divine permeates all life**, and is inherent in the manifest

creation around us, from the wind that blows across land and skies, to the water that flows through rivers and seas, to the forests and fields and all creatures of land and sea that depend on the earth for sustenance.

We march because **Sikh Gurus teach that there is no duality between the force which makes a flower grow and the petals we are able to touch and sense with our fingers.** We march because the **Sikh Gurus referred to the Earth as a 'Dharamsaal,'** a place where union with the Divine is attained. Guru Nanak describes this in Jap Ji Sahib, that amid the rhythms of Creation, the changing seasons, air, and water, the Creator established the earth as the home for humans to realize their Divinity in this world. We march because the Sikh Gurus were deeply connected to biodiversity.

Throughout Guru Granth Sahib, birds and trees are used to describe the metaphoric relationship between a disciple

and the Divine. Birds like the peacock, flamingo, hawk, cuckoo, nightingale, crane, swan, owl, and the koyal, and trees like the banyan, pipal, and sandalwood of Punjab are used in the Gurus' metaphors, along with many other species that describe the Divine's presence through land, water, and sky.

We march because understanding the universe is embedded within the Khalsa ideal for Sikhs, a word that also signifies the 'sovereign' body of Sikhs who make a commitment to protecting the most marginalized among us — a strong call to environmental justice.

The challenge that rests before us is tremendous and weighs a heavy on human life and the survival of our planet. We march because unconcern for the environment has real implications. Take the ecological crisis currently facing the region of Punjab as an example, where 25 million of the world's Sikhs reside.

This once thriving alluvial plain, home to croplands interspersed with grasslands, forests, wetlands, and rivers, now has fallen among the lowest in Asia in ecological rankings. Due to unchecked demand on resources, the region claims some of the highest damage to soil, land, and water systems, and some of the highest rates of biodiversity loss in the world.

The Sikh Gurus' message is timeless. Indeed, a harmonious relationship with our planet is essential for human life. Hence, the collective Sikh effort for the environment not only represents the spiritual foundation to protect our environment, but also the power of us all working together for sarbat da bhalla, the well being of all. May all remain spiritually exalted, and always in service of the **Universal, Creative Force that sustains this Earth.**

Schedule for the day: September 21, 2014

9:30am: Jap Ji Sahib and Veechar on Sikhi and the environment – Central Park at the Front Runners Meeting point on the north end of Sheep's Meadow – 69th street on west side.

10:15am: Q&A and discussion with Ravneet Singh, of EcoSikh Panjab

11:00am: March as Sikhs for Climate Justice! – Assemble at 72nd and Amsterdam. [South Asians for Climate Justice](#) and others will join.

Originally published by thelangarhall.com

*****

FIRST TURBANED SIKH WOMAN IN CANADIAN NAVY A MILESTONE: WSO

Ottawa (October 29, 2014): The World Sikh Organization of Canada has helped Master Seaman Wanda McDonald become the first Sikh woman to wear the turban while serving in the Royal Canadian Navy (RCN).

McDonald, a sonar operator based out of Halifax, Nova Scotia, joined the RCN in 1997 and became interested in the Sikh faith three years ago. After deciding to become an initiated or amritdhari Sikh, she requested permission to wear the turban on duty.

The WSO regularly provides information to the Canadian Forces with respect to Sikh practices and articles of faith. When McDonald made her request to wear the turban, the WSO was once again consulted and provided information and advice on the significance of the turban to both Sikh men and women.

The Canadian Forces now allow both Sikh men and women to wear turbans and the Sikh articles of faith while serving.

McDonald has now been given permission and has begun to wear her turban full time while on duty. She said today, "as the first Sikh woman in the Royal Canadian Navy to be approved to serve while wearing a turban, I feel fortunate to be given this opportunity. Military service is a very rewarding career, and I hope that my example will inspire other Canadian Sikh women to follow this path; to be able serve their country without worrying about having to compromise their identity as a Sikh. I would especially like to thank legal counsel Bhai Balpreet Singh Ji, and the World Sikh Organization of Canada for the assistance they have provided in this process.

WSO President Dr. Amritpal Singh Shergill said, "it is another milestone for Canadian Sikhs to see a Sikh woman proudly serve her country in the Canadian Forces while fearlessly being allowed to follow the teachings of her faith. We congratulate Wanda for this achievement and the Royal Canadian Navy for making it possible. This is another example of what makes Canada great and makes us proud to be Canadians."

The World Sikh Organization of Canada (WSO) is a non-profit organization with a mandate to promote and protect the interests of Canadian Sikhs as well as to promote and advocate for the protection of human rights for all individuals, irrespective of race, religion, gender, ethnicity, and social and economic status.